

פ. היילפערין און מ. וויינרייך

פראקטישע גראמאטיק
פון דער יידישער שפראך

צווייטער טייל

ווילנע - 1929 - זוארשע

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקי

ISBN: ISBN:0-657-14659-5
Barcode/EAN: 9780657146597
Old Call #: 70086

V.2

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 14659

**PRAKTISCHE GRAMATIK
FUN DER YIDISHER SHPRAKH
V. 2**

F. Halperin

*Permanent preservation of this book was made possible
by Shoshke-Rayzl Juni
In honor of Rachel (Rekhl) Juni*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Lief D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center

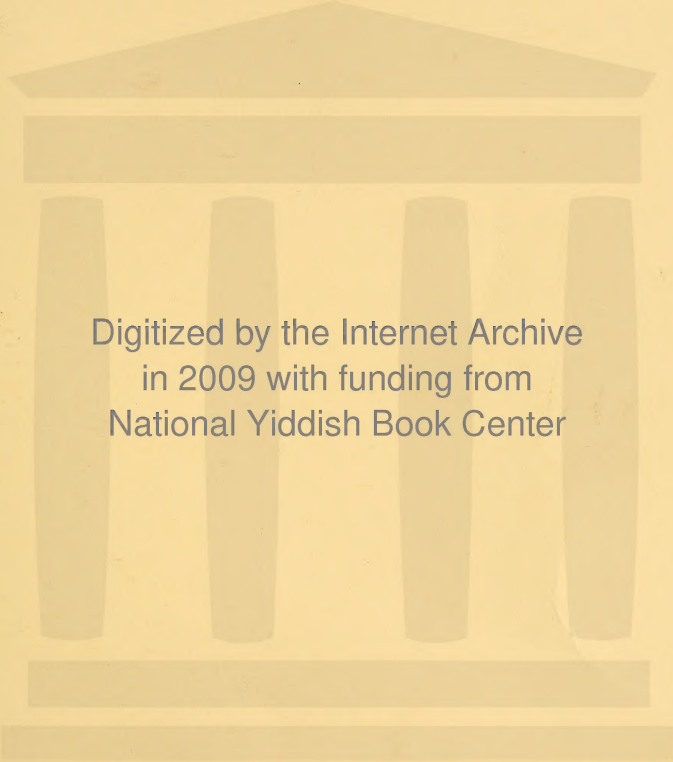
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
National Yiddish Book Center

פ. היילפערין און מ. וויינרייך

**פראקטישע גראמאטיק
פון דער יידישער שפראך**

צווייטער טייל

ווילנע - 1929 - ווארשע

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

F. Halperin i dr. M. Weinreich
Gramatyka praktyczna języka
żydowskiego. Część druga

F. Hajlperin and dr. M. Weinreich
A Practical Grammar
of Yiddish, Second Part

Printed in Poland

Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

I. צ י ט ו א ר ט

1

ווען וועט זיין מאָרגן?

מאָמע האָט געזאָגט, אז מאָרגן

וועט זי אויספֿולן מיך פֿיין.

פרעג איך: פאָפּא, ווען איז מאָרגן

און אויך ווען וועט נעכטן זיין?

„נעכטן איז געוועזן נעכטן“

זאָגט דער פאָפּא, און ער לאַכט:

„מאָרגן קומט, ווען דו, מיין קינד, וועסט

איבערשלאָפֿן גוט די נאכט“.

בין איך גוט ביינאכט געשלאָפֿן,

און די זון אין פענצטער שיינט.

גיי איך צו דעם פאָפּא פרעגן:

„פאָפּא! ס'איז שוין מאָרגן היינט?

צי קען מען פרעגן: ווען וועט זיין נעכטן?

פאָרוואָס קאָן מען ניט פרעגן: צי איז היינט מאָרגן?

וואָס איז פֿריער: מאָרגן, צי היינט? היינט, צי נעכטן? וואָס

פֿאַר אַ צייט איז פֿריער: נעכטן, היינט, צי מאָרגן? וואָס גייט

אָוועק, ווען עס קומט אָן דער היינט? וואָס גייט אָוועק, ווען עס

קומט אָן מאָרגן?

ווען איך זאָג: נעכטן האָב איך געשריבן, רייד
איך וועגן אַ ציט, וואָס איז שוין געווען.

ווען איך זאָג: הינט שרטיב איך, רייד איך וועגן אַ ציט,
וואָס איז איצטער.

ווען איך זאָג: מאָרגן וועל איך שרטיבן, רייד איך
וועגן אַ ציט, וואָס וועט זיין שפעטער.

2

די דרײַ צײַטן.

מאָטל האָט געלערנט פאַרזאַרן אין ערשטן קלאַס.

מאָטל לערנט הייַנטיג אין צווייטן קלאַס.

מאָטל וועט לערנען איבערזאַרן אין דריטן קלאַס.

וואָסער ציט איז געווען פריער: פאַרזאַרן, צי הייַנטיג?
וואָסער ציט איז פריער: הייַנטיג, צי איבערזאַרן? וואָסער ציט
איז שפעטער: הייַנטיג, צי איבערזאַרן?

קוק זיך אַינ: ווי צוויי איז געזאָגט וועגן פאַרזאַרן: מאָטל
האָט געלערנט.

ווי צוויי איז געזאָגט וועגן הייַנטיג: מאָטל לערנט.

ווי צוויי איז געזאָגט וועגן איבערזאַרן: מאָטל וועט
לערנען.

אין וואָסער ציט האָט מאָטל געלערנט אין ערשטן קלאַס, —
אין דער צייט, וואָס איז שוין געווען, אין דער ציט, וואָס איז
איצט, אָדער אין דער ציט, וואָס וועט זיין שפעטער?

אין וואָסער ציט לערנט מאָטל אין צווייטן קלאַס?

אין וואָסער צייט וועט מאָטל לערנען אין דריטן קלאַס?

די צײַט, וואָס איז שוין געווען, רופט זיך פּאַר-
גאַנגענע צײַט אָדער פּאַרגאַנגענהייט.
די צײַט, וואָס איז איצט, רופט זיך איצטיקע
צײַט אָדער איצטיקייט.
די צײַט, וואָס וועט זײַן שפּעטער, רופט זיך קומע-
דיקע צײַט אָדער קומעדיקייט.

3

אַרבעט. 1. שרײַב אויס פּרײַער די וואָצן, אין וועלכע עס רעדט
זיך וועגן דער איצטיקער צײַט, נאָכדעם — וועגן
דער פּאַרגאַנגענער צײַט און צום סוף — יועגן דער
קומעדיקער צײַט:

געבראַטענע טױבן פּליען ניט אין מויל אַרײַן. און
מען האָט נעכטן געגעסן, איז מען היינט ניט זאַט. דער
דלות פּאַרשווינדט, ווען עס אַרבעטן די הענט. וואָס דו
וועסט זײַען, דאָס וועסטו שניידן. אַ נאַרישקייט געדענקט זיך.

אונדזער יאנקעלע דערועט —
אין ווינקעלע אַ בעזעם שטייט!
מיטן בעזעם וועט ער יאָגן
און אַ בייזן בער דערשלאָגן.

2. שרײַב אויס פון דען לייענבוך צוויי וואָצן, אין
וועלכע עס רעדט זיך וועגן דער איצטיקייט, צוויי
וואָצן, אין וועלכע עס רעדט זיך וועגן דער פּאַר-
גאַנגענהייט, און צוויי וואָצן, אין וועלכע עס רעדט
זיך וועגן דער קומעדיקייט.

3. טראכט אליין צו צו פינף זאצן אויף דער איצטי-
קער, פארגאנגענער און קומעדיקער צייט.

4

צײַט ווערטער.

האַסט געפֿי פֿט

פֿי פֿסט

וועסט פֿי פֿן

קוק זיך איין:

צי איז פאראן עפעס ענלעכס אין אַרויסריידן די דרבי
שורות ווערמער? צי איז פאראן עפעס גלעכס אין טיטש אויך?
וועלכער טייל חורט זיך איבער אין אלע דרבי שורות?

מיט וואָס שיידן זיך אונטער די דרבי שורות אין אַרויסריידן?
מיט וואָס שיידן זיך אונטער די דרבי שורות אין טיטש?

נעם איצטער אַנדערע דרבי שורות:

מאַטל האָט געלערנט

בערל לערנט

יאַנקל וועט לערנען

געפין אין די דאָזיקע דרבי שורות דעם אַלגעמיינעם
וואָרט-טייל (דעם טייל וואָס זיי האָבן אלע דרבי).

געפין אין די דרבי שורות:

האַט געלערנט

לערנט

וועט לערנען

די וואָרט-טיילן, וואָס זיינע אין יעדער שורה אַנדערש
אין אַרויסריידן און אין טיטש.

וועגן די ווערטער, וואָס האָבן איין אלגעמיינעם טייל
 און צו דעם קענען צוקומען אַנדערע פאַרשיידענע טיילן,
 זאָגט מען, אַז זיי ענדערן זיך (מען זאָגט אויך: זיי
 בײַטן זיך).
 די ווערטער, וואָס בײַטן זיך, פֿדי אויסצודריקן די
 פאַרשיידנקייט פֿון דער צײַט, רופֿט מען צײַטווערטער.

מאָטל האָט געלערנט. מאָטל לערנט. מאָטל וועט לערנען.
 מאָטל האָט געשטימט. מאָטל שטימט. מאָטל וועט שטימן.
 מאָטל האָט געלאַכט. מאָטל לאַכט. מאָטל וועט לאַכן.

אַרבעט. 4. לויט די בײַשפּילן שטעל צונויף זאָצן אין דער
 פאַרנאַנענהייט, איצטיקייט און קומעדיקייט. נעם
 דערביי אַווינע ווערטער:

יאָסל, קויפֿן. בערל, טאַנצן. חנה, פרעסן. הינדע, לייענען.
 ריווע, שפּילן. דוויד, הוליען. מאַמע, לאַטען.

5

ערשטע, צווייטע, דריטע פֿערזאָן.

חיים: בערל, דו לערנסט?

בערל: יאָ, איך לערן גראַמאַטיק.

חיים: און לייבל?

בערל: לייבל לערנט געאָגראַפֿיע.

קוק זיך איין אין די דריי ווערטער, וואָס זײַנען געדרוקט

שיטערער.

ווי אזוי זאגט בערל, ווען ער רעדט וועגן זיך? איך לערן.
ווי אזוי זאגט חיים, ווען ער ווענדט זיך צו בערלען? דו
לערנסט.

ווי אזוי זאגט בערל, ווען ער רעדט וועגן לייבלען? ער
לערנסט.

ווי אזוי זאגט מען, ווען מען רעדט וועגן זיך? איך.
ווי אזוי זאגט מען, ווען מען ווענדט זיך צו עמעצן? דו.
ווי אזוי זאגט מען, ווען מען רעדט וועגן עמעצן אָדער עפעס?
ער, זי, עס.

דער וואָס רעדט רופט זיך די ערשטע פּערזאָן;
דער צו וועמען מען רעדט רופט זיך צווייטע פּערזאָן;
דער וועגן וועמען מען רעדט רופט זיך דריטע פּערזאָן.
די ווערטער: איך, דו, ער, זי, עס באַווייזן די פּער-
זאָן; איך באַווייזט די ערשטע פּערזאָן, דו באַווייזט די
צווייטע פּערזאָן, ער, זי, עס באַווייזן די דריטע פּערזאָן.

6

פאַרנלייך די ווערטער:

איך לערן
דו לערנסט
ער לערנסט

וואָס פאַר אַ טייל וואָרט חורט זיך דאָ איבער?
וואָס קומט צו אין דער צווייטער פּערזאָן?
וואָס קומט צו אין דער דריטער פּערזאָן?
וואָס קומט צו אין דער ערשטער פּערזאָן?

דער טייל וואָרט, וואָס חזרט זיך איבער אין אַלע
פאַרמען, רופט זיך דער שטאַם פון דעם וואָרט.
דער טייל, וואָס קומט צו אין וואָרט נאָכן שטאַם,
רופט זיך ענדונג.
די ערשטע פּערוואַן האָט ניט קיין ענדונג. זי איז
געגליכן צום שטאַם פון דעם צײַטוואָרט.
די ענדונג פון דער צווייטער פּערוואַן איז -סט, די
ענדונג פון דער דריטער פּערוואַן איז -ט.

7

א ל י ד.

ברעטלעך קיך איך מיר פאַר געלט,
שלאַג איך זיי צוזאַמען,
בוי איך מיר אַ שיפעלע
צו פאַרן איבער ימען.

לאָו איך מיר אין וועג אַרײַן,
אין אַ וועג אַ ווייטן,
שפּרייט איך מיר אַ זעגל אויס,
אַ לאַנגן און אַ ברייטן.

5. שטרעך אונטער די צײַטווערטער אין דער ערשטער
פּערוואַן.
6. מאַך איבער דאָס ליד אַווי, אַז אַלץ וואָל ווײן געוואַנט
אין דער צווייטער פּערוואַן.
7. מאַך איבער דאָס ליד אַווי, אַז עס וואָל אַלץ אויס=
קומען אין דער דריטער פּערוואַן.

8

פערזאָנען.

און דו אַקערסט, און דו זייסט,
 און דו פֿימערסט, און דו נייסט,
 און דו האַמערסט, און דו שפּינסט, —
 וווּ זשע, פּאָלק, איז דיין פּאַרדינסט?

8. שמרניך אונמער די ציטווערטער אין דער צווייטער פּערזאָן.
 9. מאַך איבער דאָס ליד אַווי, אַז אַלע ציטווערטער זאָלן זײַן אין דער דריטער פּערזאָן.
 10. מאַך איבער דאָס ליד אַווי, אַז אַלע ציטווערטער זאָלן זײַן אין דער ערשטער פּערזאָן.

9

11. גיב צו די ציטווערטער לויט די פּערזאָנען:

איך קום	איך שמעל	איך וואַרף	איך כאַפּ
דו	דו	דו	דו
ער	ער	ער	ער
איך פיר	איך פּועל	איך לאַטע	
דו	דו	דו	
ער	ער	ער	

12. שרײַב אויס פון דעם בריוו אַלע ציטווערטער אין דער צווייטער פּערזאָן:

ליבער ברודער!

דו זאָגסט אַלעמאָל, אַז איך בין אַ פּוילער. עס לאָזט זיך אָבער אויס, אַז פּונקט פּאַרקערט: דו שרײַבסט מיר

גארניט, און איך שרײַב דיר שוין דעם צווייטן בריוו.
 אָבער איך ווייס, אז דו טראַכטסט יאָ וועגן מיר; מסתָמא
 האָסטו קיין צײַט נישט צו ענטפערן. דו זאָלסט וויסן, ווי
 גוט מיר איז דאָ אין דער קאָלאָניע! אלע אינדערפרי גייען
 מיר זיך באַדן אין טײַך. און דו באַדסט זיך עפעס?
 ענטפער מיר באַלד.

דיין ביילע.

דערמאָן זיך, פאַרוואָס זינען די ווערטער

זאָנסט

שרײַבסט

באַדסט

אויסגעלייגט מיט גימל, בייו, דאלעד, כאַטש הערן הערן זיך
 נאָר די קלאַנגען ק, פ, צ.

10

ד.ס.

זאָג מיר, שמידער, וואָס דו שמידסט. איך הער
 נישט, וואָס דו רעדסט.

ווי אזוי הערן זיך אין ריידן די ציטווערטער אין דער
 צווייטער פּערוואָן שמידסט און רעדסט? און ווי אזוי זינען
 זיי אויסגעלייגט? פאַרוואָס?

צבעט. 13. שרײַב אויס די ווינטערדיקע ציטווערטער אין דער
 צווייטער פּערוואָן:

איך לײַד	—	דו לעדסט	איך מײַד אויס	—	דו מײַדסט אויס
איך שנייד	—	דו	איך שייד אָפּ	—	דו
איך זיך	—	דו	איך קלייד אָן	—	דו

די ציטווערטער, וואָס מען לייגט אויס אין דער
 ערשטער פּערזאָן מיט אַ דאַלעד צום סוף, לייגט מען
 אויס אין דער צווייטער פּערזאָן דאַלעד סאַמעך טעם,
 כאָטש הערן הערט זיך צט.

11

ט ס

איך רײַט אויף אַ פּערד. דו גרײַטסט די לעקציעס.
 ווי אַזוי וועט זײַן די צווייטע פּערזאָן פּון רײַט? די ערשטע
 פּון גרײַטסט?
 ווי אַזוי הערן זיך אין רײַדן די ציטווערטער רײַטסט
 און גרײַטסט? און ווי אַזוי זײַנען זײ אויסגעלייגט?

די ציטווערטער, וואָס לייגן זיך אויס אין דער
 ערשטער פּערזאָן מיט אַ טעם צום סוף, לייגט מען אויס
 אין דער צווייטער פּערזאָן טעם סאַמעך טעם, כאָטש
 הערן הערט זיך צט.

אַרבעט. 14. שרײַב אויס די ווינטערדיקע ווערטער אין דער
 צווייטער פּערזאָן:

איך שיט	—	דו שיטסט	איך בעט	—	דו בעטסט
איך בראַך	—	דו	איך קנעט	—	דו
איך שפּרייט	—	דו	איך היט	—	דו

12

ש ס ט

איך וואָש וועש. דו וואָשסט וועש.
 איך ווינמש דיר גומס. דו ווינמשסט מיר גומס.

ווי אזוי הערן זיך די ווערטער אין די געבראכטע בנישפילן
אין דער צווייטער פערזאָן? און ווי אזוי זינען זיי אויסגעלייגט?

די צייטווערטער, וואָס מען לייגט אויס אין דער
ערשטער פערזאָן מיט אַ שין צום סוף, לייגט מען אויס
אין דער צווייטער פערזאָן שין סאַמעך טעם, כאָטש הערן
הערט זיך שט.

15. שרײַב אויס די ווינטערדיקע ווערטער אין דער
צווייטער פערזאָן:

איך נאַש	—	דו נאַשסט	איך פאַטש	—	דו פאַטשסט
איך הערש	—	דו	איך בענטש	—	דו
איך וויש	—	דו	איך ווינטש	—	דו
איך לעש	—	דו	איך גליטש זיך	—	דו

13

ס, ז, צ, ט.

איך פרעס אַ העמד.	דו פרעסט אַ העמד.
איך וויז אַ קונץ.	דו וויזט אַ קונץ.
איך הייך דעם אויוון.	דו הייצט דעם אויוון.

ווי אזוי רעדט מען ארויס די געבראכטע צייטווערטער אין
דער צווייטער פערזאָן? און ווי אזוי זינען זיי אויסגעלייגט?

צו די צייטווערטער, וואָס מען לייגט אויס אין דער
ערשטער פערזאָן מיט אַ סאַמעך, אַ זייען אָדער אַ
צאָדיק צום סוף, גיט מען צו אין דער צווייטער פערזאָן ניט
סאַמעך טעם, נאָר פשוט טעם.

14

ארבעט. 16. שרטיב אויס די וויטערדיקע ציטווערטער אין דער
צווייטער פערזאן:

איך ביים	—	דו ביסט	איך ווילן	—	דו ווינט	איך זיך	—	דו זיצט
איך ריט	—	דו לאָז	איך לאָז	—	דו	איך ניץ	—	דו
איך ווייס	—	דו	איך מוז	—	דו	איך קריץ	—	דו
איך גריס	—	דו	איך ברויז	—	דו	איך שניץ	—	דו
איך ניס	—	דו	איך באַגלאָז	—	דו	איך קרעכץ	—	דו
איך עס	—	דו	איך ריט	—	דו	איך גלאַנץ	—	דו

ארבעט. 17. שרטיב אויס די וויטערדיקע ציטווערטער אין דער
צווייטער פערזאן:

איך פאַרבעט	—	דו	איך קוש	—	דו	איך פאַררײַט	—	דו
איך באַשייד	—	דו	איך גלעט	—	דו	איך לאָד	—	דו
איך באַשיץ	—	דו	איך לייט	—	דו	איך באַשיט	—	דו
איך שטייט	—	דו	איך בינד	—	דו	איך נייט	—	דו
איך נאַש	—	דו	איך פלייץ	—	דו	איך קריץ	—	דו

15

וואָס עסטו?	ווי שטייסטו?
בייגעלעך.	אויף דער גאַס.
וואָס כאַפסטו?	וואָס טרינקסטו?
פייגעלעך.	עפלקוואַס.

וואָס פאַר אַפערזאָן איז שטייסטו, טרינקסטו, עסטו,

כאַפסטו?

ווען דאָס וואָרט דו קומט נאָכן צייטוואָרט, גיסט עס זיך צונויף מיט דעם צייטוואָרט. מען הערט ניט יעמאָלט דעם קלאַנג ד און מען דאַרף אויך ניט שרייבן קיין דאַלעד.

אַרבעט. 18. שמעל אויס אין די ווינטערדיקע ווערטער דאָס וואָרט דו נאָך דעם צייטוואָרט, לויטן בנישפּיל:

דו שרייבסט	—	שרייבסטו.	דו עסט	—	עסטו.
דו ליינסט	—		דו טרינקסט	—	
דו מאַלסט	—		דו שלאָפסט	—	
דו כאַפסט	—		דו זוכסט	—	
דו זענסט	—		דו פאַרסט	—	
דו וואָרטסט	—		דו לעשסט	—	
דו נעמסט	—		דו צינרסט	—	
דו הרגענט	—		דו האַרעוועסט	—	

16

זיי דע שי פראָסט.

אין אַ וואַטע-שפענצערל, אין אַ וואַרעם קאַפּטער גייט אַרום אַ טענצערל, מיט די פיסלעך קלאַפט ער. קלאַפט ער מיט די פיסלעך אויס ניגעלעך פון פריידן; פירט ער ווינטער, פירט ער קעלמ, פירט ער אום זיין ווידן. און דער ווינטער זיידע פראָסט בלאָזט אין זיין טרומייטער, הינקענדיק אויף ביידע פיס היפעט ער און גייט ער.

גייט ער איבער וואַלד און פעלד, איבער גראַז און גרעזער; שפּרייזט דאָס אייניקל מיט אים, רייטלט אלע נעווער.

זיידע גייט מיושבדיק, בלאָזט אין זײַן טרומײַטער.
און אַ פּרײַלעכקײַט און קעלט וײַט ער און פּאַרשפּרײַט ער.
נאָר בײַנאַכט, ווען סײַדערעמלט שוין זײַדעשי אַ מידער,
אויסגעצײגן אין דער לענג, אין דער בײַט די גלײַדער,
און לבָּנָה, שטערנדלעך הייבן אָן צו קומען, — גנבעט זיך
דאָס טענצערל: מאָרן וויל ער בלומען.
גנבעט ער זיך שטיל אַרויס, שטיל זיך אויפגעהויבן,
לויפט ער צו די פענצטערלעך צו באַמאָלן שױבן.

אַרבעט. 19. שרײַב אויס פּוין „זײַדעשי פּראָסט“ אַלע צײַטווערע-
טער אין דער דריטער פּערוואָן.

17

ד ר י ט ע פ ע ר ו אָ ן .

אַרבעט. 20. שרײַב אויס די ווײַטערדיקע צײַטווערטער אין דער
דריטער פּערוואָן:

איך נעם	—	ער נעמט	איך זען	—	ער זעצט
איך זע	—	ער	איך מאַך	—	ער
איך לײַען	—	ער	איך שפּאַציר	—	ער
איך ווך	—	ער	איך שלאָף	—	ער
איך הער	—	ער	איך שרײַ	—	ער

21. שרײַב אויס די ווײַטערדיקע צײַטווערטער אין דער
דריטער פּערוואָן:

איך רײַס	—	ער רײַסט	איך ווײַז	—	ער ווײַזט
איך גרײַס	—	ער	איך לאָז	—	ער
איך בײַס	—	ער	איך בלאָז	—	ער
איך נײַס	—	ער	איך שפּײַז	—	ער
איך עס	—	ער	איך שפּרײַז	—	ער

דערמאָן זיך, פאַרוואָס מען שרײַבט אין דעם לינקן סלופיק
אַ זײַען, כאָטש הערן הערט זיך דער קלאַנג ס.

22. שרײַב אויס די ווינטערדיקע צײַטווערטער אין דער
דריטער פּערזאָן:

איך שרעק	—	ער שרעקט.	איך ברענג	—	ער ברענגט.
איך קרענק	—	ער	איך טראָג	—	ער
איך ווינק	—	ער	איך ליג	—	ער
איך מעק	—	ער	איך פרעג	—	ער

דערמאָן זיך, פאַרוואָס מען שרײַבט אין דעם לינקן סלופיק
אַ נײַמל, כאָטש הערן הערט זיך דער קלאַנג ק.

23. שרײַב אויס די ווינטערדיקע צײַטווערטער אין דער
דריטער פּערזאָן:

איך זופ	—	ער זופט.	איך נלייב	—	ער נלייבט.
איך קלאַפ	—	ער	איך וועב	—	ער
איך זיפ	—	ער	איך טרײַב	—	ער
איך שלעפ	—	ער	איך ניב	—	ער

דערמאָן זיך, פאַרוואָס מען שרײַבט אין דעם לינקן סלופיק
אַ בײַז, כאָטש הערן הערט זיך דער קלאַנג פ.

24. שרײַב אויס די ווינטערדיקע צײַטווערטער אין דער
דריטער פּערזאָן:

איך לײַד	—	ער לײַדט.	איך ווענד	—	ער ווענדט
איך קלײַד	—	ער	איך שניד	—	ער
איך באָד	—	ער	איך בינד	—	ער
איך זיך	—	ער	איך פאַרווינד	—	ער

דערמאָן זיך, פאַרוואָס מען שרײַבט אין דער דריטער פּערזאָן
זאָן דאַלעד טעם, כאָטש הערן הערט זיך נאָר דער קלאַנג ס.

אין כלל פורעמט מען די דריטע פערזאָן פון אַ צייט-
וואָרט דורך דעם, וואָס מען גיט צו צו דער ערשטער
פערזאָן דעם קלאַנג ס. דאָס זעלבע אין שרייבן: צו דער
ערשטער פערזאָן שרייבט מען צו א טעם.

18

דריטע פערזאָן אָן ט.

איך היט — ער היט

איך בעט — ער בעט

אויב די ערשטע פערזאָן ווערט אויסגעלייגט מיט א טעם
צום סוף, גיט מען שוין אין דער דריטער פערזאָן קיין
צווייטן טעם גיט צו; יעמאָלט ווערט די דריטע פערזאָן
אויסגעלייגט אַזוי ווי די ערשטע.

אַרבעט. 25. שרייב אויס די ווייטערדיקע צייטווערטער אין דער
דריטער פערזאָן:

איך בעט — ער בעט	איך נייט — ער נייט
איך קנעט — ער	איך מישפט — ער
איך נרייט — ער	איך טרעט — ער
איך לייט — ער	איך מעכט — ער
איך בראַט — ער	איך טרייבט — ער

איך טויג צו אַלע אַרבעטן.

ער טויג נימ אַ קאָץ אָן עק צו פאַרבינדן.

אין וואָסער פערזאָן איז גענומען דאָס צייטוואָרט טויג אין
דער ערשטער שורה?

אין וואָסער פּערזאָן איז נענומען דאָס ציטוואָרט אין דער צווייטער שורה?

פּאַראַן אַ קליינע צאָל ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער פּערזאָן ניט אויפן קלאַנג ט, און פּונדעסטוועגן רעדט מען און מען לייגט זיי אויס אין דער דריטער פּערזאָן פּונקט אזוי ווי אין דער ערשטער.

ארבעט.	26.	איך זאָל	—	ער זאָל	איך מאַך	—	ער
		איך דאַרף	—	ע	איך וויל	—	ער
		איך מען	—	ער	איך קען	—	ער
		איך געהער	—	ער געהער	איך טויג	—	ער
		איך מוז	—	ער			

ארבעט. 27. שטעל צונויף צו צוויי זאַצן, וווּ די ציטווערטער פון דער אַרבעט 26 זאָלן זיך באַנענענען אין דער דריטער פּערזאָן.

גערענק:

מען מען זאָגן און שרײַבן אי ער ווייס, אי ער ווייסט.

גערענק:

מען זאָגט: ער וויל, אָבער: עס ווילט זיך.

● גערענק:

מען דאַרף זאָגן און שרײַבן: ער באַדאַרף.

צ אָ ק ן

אוי לי ליו ליו, אוי ליו ליו, | אוי לי ליו ליו, אוי ליו ליו,
מאָך, מיין קינד, די איינלעך צו. | מאָך, מיין קינד, די איינלעך צו.

דרבי מאָל קרייט דער רויטער האָן,
און עס קומט אַ מלאַך אָן.

אַ שיינע קרוין טראָנט ער,
צו דיין וויגל קומט ער.

וויסע פליגלען האָט ער,
מיט די פליגלען פאַכעט ער.

פאַכעט ליכט און פאַכעט לינד
אַרום וויגל פון מיין קינד.

דרבי מאָל קרייט דער רויטער האָן,
קומען דרבי מלאָכים אָן.

שיינע קרוינען טראָנן זיי,
צו דיין וויגל קומען זיי.

וויסע פליגלען האָבן זיי,
מיט די פליגלען פאַכען זיי.

פאַכען ליכט און פאַכען לינד
אַרום וויגל פון מיין קינד.

פאַרגלעך די שורה רעכטס „קומען דרבי מלאָכים אָן“, מיט
דער שורה לינקס „קומט אַ מלאַך אָן“.

וועגן וויפיל מלאָכים רעדט זיך אין דער שורה רעכטס?
וועגן וויפיל אין דער שורה לינקס? ווי אזוי שטייט נעשריבן וועגן
דעם איין מלאַך? און ווי אזוי שטייט נעשריבן וועגן די דרבי?
גיב אַ קוק אין די וויטערדיקע שורות און פאַרגלעך, ווי
אזוי עס שטייט נעשריבן וועגן איין מלאַך און וועגן דרבי.

צייטווערטער קענען זיך בייטן לויט דער צאָל אויך.
די פאַרמען, וואָס מען גיצט, ווען מען רעדט וועגן
איינעם, רופט מען איינצאָל; די פאַרמען, וואָס מען גיצט,
ווען מען רעדט וועגן מער ווי איינעם, רופט מען מערצאָל.

ערשטע פּערזאָן מערצאָל.

ברעמלעך קויפן מיר פאַר געלט,

שלאָגן מיר זיי צוזאַמען,

בויען מיר זיך א שיפעלע
צו פאָרן איבער ימען.

לאָזן מיר זיך אין וועג אַרביין,
אין אַ וועג אַ ווייטן,
שפּרייטן מיר אַ זעגל אויס
אַ לאַנגן און אַ ברייטן.

באַמערק אין דעם איבערנעלייענטן ליד:
מיר קויפן. מיר שלאָגן. מיר בויען. מיר לאָזן זיך. מיר
שפּרייטן אויס.

ווי אזוי וואָלטסטו איבערנעמאַכט „קויפן“, ווען ס'וואָלט גע-
שטאַנען ניט „מיר“, נאָר איך?

אַרבעט. 28. עטעל איבער די אויסגעשריבענע צייטווערטער אין
איינצאָל לויטן בושפּיל:
מיר קויפן — איך קויף.

מאָטל דעם חזנט דערציילט ווי אזוי מען כאַפט פיש.

איר טוט אויס דאָס העמד און איר פאַרקניפט דעם
אַרבל און איר גייט פּאַוואָליע ביזן האַלדז אין וואַסער. איר
דאַרפט גיין לאַנג-לאַנג. אז איר פילט, אז דאָס העמד
איז שווער, איז אַ סימן, אז ס'איז פול. גייט איר אַרויס
וואָס ניכער און איר טרייסלט אויס די גראָז מיט דער
בלאָטע. איר קענט אַמאָל אין דער בלאָטע געפינטן

א פיאָווקע. פיאָווקעס איז געלט. פאַר אַ צענדליק פּיאָו-
קעס קענט איר באַקומען דרײַ גראַשן. קיין פּיש זאָלט
איר ניט זוכן. אַמאָל זײַנען געווען פּיש אויך, הײַנט איז
נישטאָ.

באַמערק אין דער איבערגעלייענטער דערציילונג:
איר טוט אויס. איר פאַרקניפט. איר גײט. איר דאַרפט.
איר פּילט. איר טרײַסלט. איר קענט. איר זאָלט.
ווי אזוי וואָלטסטו איבערגעמאַכט „טוט אויס“, ווען סײַוואָלט
געשטאַנען ניט „איר“, נאָר דו?
אַרבעט. 29. שטעל איבער די אויסגעשריבענע צײַטווערטער אין
אײַנצאָל לױטן בײַשפּיל:
איר טוט אויס — דו טוסט אויס.

22

בײַ דער אַרבעט.

די קינדערלעך זיצן,
די אײַגעלעך בליצן;
זײ קלעפּן און שניצן,
זײ שטריקן און העפטן,
זײ מאַלן און פלעכטן.

באַמערק אין דער איבערגעלייענטער דערציילונג:
זײ קלעפּן. זײ שניצן. זײ שטריקן. זײ העפטן. זײ מאַלן.
זײ פלעכטן.
ווי אזוי וואָלטסטו איבערגעמאַכט „קלעפּן“, ווען סײַוואָלט
געשטאַנען ניט „זײ“, נאָר ער?

באמערק:

די קינדערלעך ויצן. די אייגעלעך בליצן.
 ווי אזוי וואָלטסטו איבערנעמאכט „ויצן“, ווען ס'וואָלט
 געשטאַנען „ניט די קינדערלעך“, נאָר דאָס קינד?
 צרבעט. 30. שטעל איבער די אויסגעשריבענע צנטווערטער אין
 איינצאל לויטן כּוּטשפּיל:
 זיי קלעפּן — ער קלעפּט.
 די קינדערלעך ויצן — דאָס קינד ויצט.

די ווערטער: מיר, איר, זיי באַווייזן די פּערוואָן אין
 מער צאָל; מיר באַווייזט די ערשטע פּערוואָן, איר באַ-
 ווייזט די צווייטע פּערוואָן, זיי באַווייזט די דריטע פּערוואָן.
 די ענדונג פון דער ערשטער פּערוואָן מערצאָל איז
 -ן, פון דער צווייטער פּערוואָן מערצאָל -ט, פון דער דריטער
 פּערוואָן מערצאָל -ן.

ערשטע פּערוואָן מערצאָל.

כּוּט אונד רעדט מען:
 מיראַמער הינט שבת. מענייעמער שפּאַצירן. מעשיקנמער
 אַ בריוו.
 אָדער:
 אונדו אָמער הינט שבת. אונדו נייעמער שפּאַצירן. אונדו
 שיקנמער אַ בריוו.
 שרייבן אזוי איז אָבער ניט אָנגענומען. שרייבן שרייבט מען:
 מיר האָבן הינט שבת. מיר גייען שפּאַצירן. מיר
 שרייבן אַ בריוו.

צווייטע פערזאן מערצאל.

בני אבך רעדט מען:
פארוואס קומט עך נישט צו מיר זאלבענאנד? עך ביידע
האָט גענומען בני מיר ביכער.
שריבן אזוי און אָבער נישט אָננענומען. שריבן שרייבט מען:
פארוואס קומט איר נישט צו מיר זאלבענאנד?
איר ביידע האָט גענומען בני מיר ביכער.

25

ארבעט. 31. שרייב אָן אין מערצאל אין אלע דרוב פערזאנען
די וויטערדיקע צייטווערטער:
איר קוק, איר זען, איר זוך, איר שפאציר, איר שלאָף, איר
וויך, איר ברעך, איר פיר.
בני שפיל: מיר קוקן, איר קוקט, זיי קוקן.
32. שרייב אָן אין מערצאל אין אלע דרוב פערזאנען
די וויטערדיקע צייטווערטער:
איר שנייד, איר בינד, איר באַשייד, איר פאַרשווינד, איר
שמיר, איר זיר, איר לאָד.
בני שפיל: מיר שניידן, איר שניידט, זיי שניידן.
33. שרייב אָן אין מערצאל אין אלע דרוב פערזאנען
די וויטערדיקע צייטווערטער:
איר ווייז, איר לאָז, איר לייז, איר פאַרגרייז, איר ברויז,
איר בלאָז, איר שפרייז, איר שפייז.
בני שפיל: מיר ווייזן, איר ווייזט, זיי ווייזן.

34. שרנב אָן אין מערצאַל אין אלע דרוב פּערוואָנען
די ווינטערדיקע ציטווערטער:

אײך פּרענ, אײך שלאָג, אײך וואָג, אײך ווייג, אײך פּלעג,
אײך מעג.
בישפּיל: מיר פּרעגן, איר פּרענט, זיי פּרעגן.

35. שטעל צו די ציטווערטער לויט די פּערוואָנען:

מיר נראָבן	מיר שרנבן	מיר לויבן	מיר הייבן	מיר קלייבן
איר נראָבט	איר	איר	איר	איר
זיי נראָבן	זיי	זיי	זיי	זיי

36. שטעל צו די ציטווערטער לויט די פּערוואָנען:

מיר גרייטן	מיר רייטן	מיר בעטן
איר גרייט	איר	איר
זיי גרייטן	זיי	זיי
מיר שיטן	מיר בראָטן	מיר בניטן
איר	איר	איר
זיי	זיי	זיי

26

איינצאל און מערצאל.

אײך לויף	מיר לויפן
דו לויפסט	איר לויפט
ער, זי, עס לויפט	זיי לויפן

37. שרנב אָן אין איינצאל און מערצאל די ציט-
ווערטער:

אײך רייט, אײך וואָג, אײך נוק, איר לייג, אײך לירט.

-ען.

מיר נעמען און מיר נייען.

זיי נעמען און זיי נייען.

וואָסער פּערזאָן אין וואָסער צאָל איז מיר נעמען?
מיר נייען? זיי נעמען? זיי נייען?

זיי אזוי איז די ערשטע פּערזאָן אין איינצאָל פון מיר
נעמען? פון מיר נייען?

פאַרגלײַך:

איך האַלט — מיר האַלטן, זיי האַלטן

איך ניי — מיר נייען, זיי נייען

איך וויל — מיר ווילן, זיי ווילן

איך נעם — מיר נעמען, זיי נעמען

וואָס פאַר אַן ענדונג האָבן אין דער ערשטער און דריטער
פּערזאָן מערצאָל די צײַטווערטער וויל, האַלט און וואָס פאַר
אַן ענדונג האָבן די צײַטווערטער נעם, ניי?

אין כלל האָבן צײַטווערטער אין דער ערשטער און
דריטער פּערזאָן מערצאָל די ענדונג נון; נאָר פאַראַן טייל
צײַטווערטער, וואָס האָבן די ענדונג אייען נון.

איך גיי — מיר גייען, איר גייט, זיי גייען
איך פלי — מיר פליען, איר פלייט, זיי פליען

ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער
פּערזאָן איינצאָל אויף אַן אליינהילכער, האָבן אין דער
ערשטער און דריטער פּערזאָן מערצאָל די ענדונג איינען נון.

אַרבעט. 37. שטעל די ציטווערטער אין אַלע דרבי פּערזאָנען
מערצאָל לויט די בנישפּילן:

אײַך זע	—	מיר זעען,	איר זעט,	זײ זעען
אײַך נײַ	—	מיר נײַען,	איר נײַט,	זײ נײַען
אײַך שטײַ	—	מיר	איר	זײ
אײַך ברי	—	מיר	איר	זײ
אײַך בױ	—	מיר	איר	זײ
אײַך צי	—	מיר	איר	זײ

29

- ע ן .

אײַך פּלאַם — מיר פּלאַמען, איר פּלאַמט, זײ פּלאַמען
אײַך נעם — מיר נעמען, איר נעמט, זײ נעמען

ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער
פּערזאָן איינצאָל אויף דעם קלאַנג מ, האָבן אין דער ערשטער
און דריטער פּערזאָן מערצאָל די ענדונג איינען נון.

אַרבעט. 38. שטעל די ציטווערטער אין אַלע דרבי פּערזאָנען
מערצאָל לויט די בנישפּילן:

אײַך שטאַם	—	מיר שטאַמען,	איר שטאַמט,	זײ שטאַמען
אײַך צאַם אײַן	—	מיר	איר	זײ
אײַך זאַם זיך	—	מיר	איר	זײ

אײך טרוים	— מיר	איר	זײ
אײך תָּלוּם	— מיר	איר	זײ
אײך קום	— מיר	איר	זײ
אײך באַרים זײך	— מיר	איר	זײ

30

- ע ן -

אײך קען — מיר קענען, איר קענט, זײ קענען
אײך ווײן — מיר ווײנען, איר ווײנט, זײ ווײנען

צײטווערטער, וואָס ענדיקן זײך אין דער ערשטער
פּערזאָן אײנצאָל אויף דעם קלאַנג נ, האָבן אין דער ער-
שטער און דריטער פּערזאָן מערצאָל די ענדונג אײען נון.

אַרבעט. 39. שטעל די צײטווערטער אין אַלע דרײ פּערזאָנען
מערצאָל לױטן בײשפּיל:

אײך דין	— מיר דינען,	איר דינט,	זײ דינען
אײך מײן	— מיר	איר	זײ
אײך ברען	— מיר	איר	זײ
אײך שײן	— מיר	איר	זײ
אײך באַשײן	— מיר	איר	זײ

31

- ע י -

אײך ברעקל — מיר ברעקלען, איר ברעקלט, זײ ברעקדען
אײך צערמל — מיר צערמלען, איר צערמלט, זײ צערמלען

ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער
 פּערזאָן איינצאָל אויף דעם קלאַנג ל מיט אַ מיטהילכער
 פאַר אים, האָבן אין דער ערשטער און דריטער פּערזאָן מער
 צאָל די ענדונג אייען נון.

רבעט. 40. שטעל די ציטווערטער אין אלע דריי פּערזאָנען
 מערצאָל לויטן ביישפּיל:

אײַך פּסל	—	מיר פּסלען,	איר פּסלט,	זײ פּסלען
אײַך ווערטל זיך	—	מיר	איר	זײ
אײַך פינטל	—	מיר	איר	זײ
אײַך פינקל	—	מיר	איר	זײ
אײַך מאָזל	—	מיר	איר	זײ
אײַך בטל	—	מיר	איר	זײ

32

- ע ז -

אײַך קלינג — מיר קלינגען, איר קלינגט, זײ קלינגען
 אײַך בענק — מיר בענקען, איר בענקט, זײ בענקען

ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער
 פּערזאָן איינצאָל אויף די קלאַנגען נג, נק, האָבן אין
 דער ערשטער און דריטער פּערזאָן מערצאָל די ענדונג
 אייען נון.

ארבעט. 41. שטעל די ציטווערטער אין אלע דריי פערזאָנען
מערצאָל לויטן בנישפּיל:

איך דאַנק	— מיר דאַנקען,	איר דאַנקט,	זיי דאַנקען
איך שענק	— מיר	איר	זיי
איך טרינק	— מיר	איר	זיי
איך שלינג	— מיר	איר	זיי
איך ברענג	— מיר	איר	זיי
איך הענג	— מיר	איר	זיי
איך דערלאַנג	— מיר	איר	זיי
איך פאַנג	— מיר	איר	זיי

33

ע איז אלע פאַר מען.

איך האָדעווע,	דו האָדעוועסט,	ער האָדעוועט
מיר האָדעווען,	איר האָדעוועט,	זיי האָדעווען
איך לאַטע,	דו לאַטעסט,	ער לאַטעט
מיר לאַטען,	איר לאַטעט,	זיי לאַטען

די ציטווערטער, וואָס ענדיקן זיך אין דער ערשטער
פּערזאָן איינצאָל אויפן קלאַנג ע, לייגט מען אויס סיי אין
איינצאָל סיי אין מערצאָל אין אלע דריי פּערזאָנען מיטן
אות אייען.

ארבעט. 42. שטעל די ציטווערטער אין אלע דריי פּערזאָנען
איינצאָל און מערצאָל לויטן בנישפּיל:

	איך דראפע,	דו דראפעסט,	ער דראפעט,	
	מיר דראפען,	איר דראפעט,	זיי דראפען.	
איך האָרעווע	— דו	ער	מיר	איר
איך טשעפע זיך	— דו	ער	מיר	איר
איך סקראָבע	— דו	ער	מיר	איר
איך בעבע	— דו	ער	מיר	איר

34

ארבעט. 43. שרעב אָן אַלע דרײַ פּערזאָנען אײנצאָל און אַלע דרײַ פּערזאָנען מערצאָל פֿון אַווינע צײַטווערטער:

איך כאַפּ, איך יאָג, איך קוק, איך שפּאַציר, איך אַרבעט, איך לײַד, איך ענטפּער, איר ושאַלעווע, איר היַט, איך פּלאַנטער. איך שפּרינג, איך טו, איך דרײַ, איך פּרײַ זיך, איך ווייַן, איך זײַ, איך וואַרעם, איך זינק, איך ראַטעווע.

44. שרעב אויס פֿון די ווײַטערדיקע זאַצן אַלע צײַט-ווערטער אין ווײַז אָן בני יעדן די פּערזאָן און די צאָל:

וואָס שטײַסטו? פּאַרוואָס העלפּסטו ניט דײַן ברודער? ער טראַגט דאָך אַזאַ שווערע מַשא. איר לעבט אין אַזאַ נרויסער שטאָט, מסתּמא נײַט איר אָפּט אין טעאַטער. מײַן פּאָטער אַרבעט אין פּאַבריק. מײַן שוועסטער נײַט שוין אַלײן. קינדער קלאַפּן אין מײַן טיר. איר זײַך ניט לײַדיק אינדערהײַם. מיר מאַרשירן טרײַט בני טרײַט. בערל שמעטט שפּענדיק אַרום.

35

איך בײַן.

איך בײַן	מיר זײַנען
דו ביסט	איר זײַט
ער (זי, עס) איז	זיי זײַנען

קוק זיך אײן, צי ווערן דאָ די פּערוואַנען געפורעמט אויף
דעם געוויינטלעכן אופן?

פון דעם צײטוואָרט איך בין ווערן די פּערוואַ-
נען פון איצטיקער צײט געפורעמט ניט אויפן געוויינט-
לעכן אופן.
אין מערצאָל קאָן אויך זײן: מיר זענען, איר
זענט, זיי זענען.

אַרבעט. 45. טראַכט צו זאָצן צו די פּערוואַנען פון דעם צײטוואָרט
איך בין אין ביידע צאָלן לויט די בײַשפּילן:
איך בין אַ תּלמיד. דו ביסט הוננעריק.

36

א י ך ה אָ ב.

איך האָב	מיר האָבן
דו האָסט	איר האָט
ער האָט	זיי האָבן

קוק זיך אײן, צי ווערן דאָ אַלע פּערוואַנען געפורעמט אויפן
געוויינטלעכן אופן? צי זאָנט מען: דו האָבסט, ער האָבט, איר
האָבט?
נעם די פּערוואַנען פון דעם צײטוואָרט איך ניב אין ביידע
צאָלן.

די צײטווערטער איך האָב און איך גיב האָבן
ניט דעם קלאַנג ב פּאַר די ענדונגען -סט און -ט.

46. ארבעט. טראכט צו אַזאָן צו יעדער פּערוואָן אין ביידע צאָלן פון דעם ציטוואָרט איך האָב.

37

איך וועל.

איך וועל	מיר וועלן
דו וועכט	איר וועט
ער וועט	זיי וועלן

קוק זיך איין, ווי אזוי עס פירעמען זיך די פּערוואָנען פון דעם ציטוואָרט איך וועל.

דאָס ציטוואָרט איך וועל האָט ניט דעם קלאַנג
ל פאַר די ענדונגען -סט און -ט.

47. ארבעט. טראכט צו אַזאָן צו יעדער פּערוואָן אין ביידע צאָלן פון דעם ציטוואָרט איך וועל.

38

פאַרגאַנגענהייט אויף -ט.

איך	קלאַפּ
איר האָב געקלאַפּט	

קוק זיך איין, דורך וואָס האָט די צווייטע שורה באַקומען דעם באַטייט פון פאַרגאַנגענהייט. וואָס איז צוגעגעבן געוואָרן אין פאַרגלעך מיט דער ערשטער פּערוואָן פון דער איצטיקייט?

איצטער מאך דעם ועלבן פארנלנדך בני אלע אנדערע
פארמען פון איינצאל און מערצאל:

דו קלאפסט

דו האָסט געקלאפט

ער קלאפט

ער האָט געקלאפט

מיר קלאפן

מיר האָבן געקלאפט

איר קלאפט

איר האָט געקלאפט

זיי קלאפן

זיי האָבן געקלאפט

דורך וואָס האָסטו געפורעמט די פאָרגאָנענהייט?

דורך דעם ציטוואָרט איך האָב, דו האָסט, און אזוי
ווייטער;

דורך דעם טראָף גע-, וואָס דו האָסט צוגעגעבן צום שטאַם
פון ציטוואָרט פון אָנהייב;

דורך דער ענדונג -ט, וואָס דו האָסט צוגעגעבן צום שטאַם
פון ציטוואָרט צום סוף.

אַרבעט. 48. שרייב אָן פון די ווייטערדיקע ציטווערטער אלע
פאָרמען פון דער פאָרגאָנענהייט לויטן ביישפּיל:

איך כאַפּ — 1. איך האָב געכאַפּט, 1. מיר האָבן געכאַפּט,

2. דו האָסט געכאַפּט, 2. איר האָט געכאַפּט,

3. ער האָט געכאַפּט, 3. זיי האָבן געכאַפּט.

איך ניי, איך טראַכט, איך לאַך, איך זען, איך פרעג, איך
פּסל, איך טויג.

די פאָרס געכאַפּט רופט זיך פּאַרטיציפּ פּון
דעם ציטוואָרט איך כאָפּ; דאָס אייגענע איז געלאַכט
דער פּאַרטיציפּ פּון איך לאַך, געזעצט דער פּאַרטיציפּ
פּון איך זעץ און אזוי ווייטער.

39

אַרבעט. 49. שרעב אָן די פּאַרטיציפּן פּון די ווייטערדיקע צייט-
ווערטער לויטן בנישפּיל:

איך קוש — נעקושט
איך דאַרף — געדאַרפט

איך פּועל, איך האַדעווע, איך האַרעווע, איך פּטר, איך
פּרעס, איך זאָרנ, איך זאָג, איך קלאָג, איך שמיר, איך טראַכט.

באַמערק: דער פּאַרטיציפּ פּון איך טראַכט איז: נע-
טראַכט; דער פּאַרטיציפּ פּון איך שמיר: נעשמירט. פּאַרוואָס
זינען די ווערטער נעטראַכט, נעשמירט אויסגעלייגט אזוי?
דערמאָן זיך, וואָס עס איז געשטאַנען אין די אויפגאַבעס 24 און 25.

באַמערק די פּאַרטיציפּן פּון די ווייטערדיקע צייטווערטער:

איך ווייס — געוויסט
איך וויל — געוואָלט
איך ברענג — געבראַכט
איך האָב — געהאַט
איך רייך — גערעכט

אַנשטאַט געבראַכט קען מען אויך זאָגן: געברענגט.

* אין רייךן קומט אויס צו הערן: געוועלט. נאָר שרעבן
אזוי איז נישט אָנגענומען; דעם פּאַרטיציפּ פּון איך וויל לייגט
מען אַלעמאַל אויס: געוואָלט.

ארבעט. 50. שרײַב אָן אין דער פּאַרנאַנגענהייט די זאַצן, וואָס
שטייען דאָ אין דער איצטיקייט:
איך ווייס ניט פון וואָס צו זאָגן. דער פּאָר וויל ניט שלאָפן.
די מאַמע ברענגט דרײַ ניכעלעך פון דעם יאַרד. מײַן ברודער
האַט אַ טיבעלע. ער קליידט זיך ווי אַ פּריץ. די מאַמע גרייט אָן
פאַר אַלעמען וועטשערע. איך רייך איינס, און דו רעדסט עפעס
אַנדערש.

40

פאַרטיציפּ אויף -ן.

פאַרנליך:

איך קלאַפּ — איך האָב געקלאַפּט

איך קויף — איך האָב געקויפּט

און:

איך בעט — איך האָב געבעטן

איך בלאָז — איך האָב געבלאַזן

פאַראַן אַ גרויסע צאָל צײַטווערטער, וואָס זײער
פאַרטיציפּ ענדיקט זיך ניט אויף -ט, נאָר אויף -ן.

ארבעט. 51. שרײַב אָן דעם פאַרטיציפּ פון די ווינטערדיקע צײַט
ווערטער לויטן בײַשפּיל:

איך וואַש — געוואַשן

איך שלאָפּ — געשלאָפּן

איך זע — געזען

איך באַשאַף, איך באַר, איך באַראַט, איך גראַב, איך הייס,
איך פרעס, איך האַלט, איך זע, איך לאַר.

פארטיציפ אויף -ן.

פארנלנד:

איד בעט — געבעטן

איד בלאָז — געבלאָזן

אין:

איד ברעך — געבראָכן

איד רייס — געריסן

אין טייל ציטווערטער, וואָס זייער פארטיציפ ענדיקט זיך אויף -ן, בלייבט דער אליינהילכער פון שטאם דער זעלבער, וואָס אין דער איצטיקייט; נאָר אין דעם גרעסטן טייל ציטווערטער, וואָס זייער פארטיציפ ענדיקט זיך אויף -ן, בייט זיך דער אליינהילכער פון שטאם.

ארבעט. 52. שרטיב אָן די פארטיציפן פון די ווינטערדיקע צייט= ווערטער לויטן בנישפיל:

איד שים — געשאָסן

איד ריב — געריבן

איד וואַרף, איד פארשלים, איד ניס, איד בלייב, איד בניט, איד לויף, איד שעכט, איד העלף, איד ווינו.

ארבעט. 53. שרטיב אָן פון די ווינטערדיקע ציטווערטער אַלע פאַרמען פון דער פאַרגאַנגענהייט לויטן בנישפיל:

איד וואַש — 1. איד האָב געוואַשן

2. דו האָסט געוואַשן

3. ער האָט געוואַשן

1. מיר האָבן געוואַשן

2. איר האָט געוואַשן

3. זיי האָבן געוואַשן

איך שרניב, איך קליב, איך האלט, איך נעם, איך ווארף,
איך טרעף, איך פליס, איך ניס, איך שמניס, איך שווינג.

ארבעט. 54. ווך אויס אין דיין לייענבוך אין שרניב איבער אין
העפט צען ציטווערטער אין דער פארנאנגענער
ציט, ווו דער פארטיציפ ענדיקט זיך אויף -ט, און
צען אדערע ציטווערטער אין דער פארנאנגענער
ציט, ווו דער פארטיציפ ענדיקט זיך אויף -ן.

43

פארטיציפ אויף -ען.

פארנליך:

איך ברעך — געבראָכן
איך בלאָז — געבלאָזן

און:

איך נעם — גענומען
איך קלינג — געקלונגען

ארבעט. 55. שרניב איבער צו זיך אין העפט די וויטערדיקע וואָזן:
געכטן זינגען מיר שפעט געקומען אַהיים. עס האָבן די גלע-
קער געקלונגען. וויצט אין אַ שטינגל אַ פויגל געפאָנגען. פֿסח צום
פֿדר האָבן מיר געטרונקען מעד. די שפּין האָט געפּונען איר גע-
וועב. ווו האָסטו גענומען אַזאַ מכשיר?

אויב דער שטאַם פון דעם ציטוואָרט ענדיקט זיך אויף
מעם, גון, בון גימל אָדער בון קוף, איז אין
פארטיציפ די ענדונג ניט גון, נאָר אייען גון.

44 •

איך בינד — געבונדן
איך שפרינג — געשפרונגען

באַמערק, וואָסער אַליינהילכער עס שטייט אין דער איצטי-
קייט איך בינד, איך שפרינג און וואָסער אַליינהילכער עס שטייט
אין דעם פּאַרטיציפּ געבונדן, געשפרונגען.

פּאַראַן אַ צענדליק צייטווערטער, וואָס הערן הערט
זיך אין דעם שטאַם פון אַלע פּאַרמען דער קלאַנג י, נאָר
אויסלייגן לייגט מען אויס דעם פּאַרטיציפּ מיט אַ וואָוו,
אַלע אַנדערע פּאַרמען מיט אַ יוד.

אַרבעט. 56. שרײַב איבער צו זיך אין העפט די ווינטערדיקע
סלופיקלעך און באַמערק, וווּ די שרײַבסט אַ וואָוו,
כאָטש הערן הערט זיך דער קלאַנג י:

- איך זינג — איך האָב געוונגען
- איך טרינק — איך האָב געטרינקען
- איך דינג — איך האָב געדונגען
- איך קלינג — איך האָב געקלונגען
- איך געפין — איך האָב געפונען
- איך געווין — איך האָב געווונען
- איך שלינג — איך האָב געשלונגען
- איך נעם — איך האָב גענומען

אַרבעט. 57. צו יעדן פון די צייטווערטער פון דער אַרבעט 56
שרײַב אָן דרײַ זאַצן, אין וועלכע דאָס צייטוואָרט
שטייט אין דער איצטיקייט, און דרײַ זאַצן, אין וועל-
כע דאָס צייטוואָרט שטייט אין דער פּאַרגאַנגענהייט.
בײַשפּיל: דער ברודער זינגט. דער ברודער האָט געוונגען.

אַרבעט. 58. שרעב איבער אין העפט די וויטערדיקע סלופיק:
לעך און באַמערק, וווּ דו שרעכסט אַ וואָוו.
כאַטש הערן הערט זיך דער קלאַנג י:

איך ווינק — איך האָב געוונקען
איך דרינג — איך האָב געדרינגען
איך לינק אויס — איך האָב אויסגעלונקען
איך שינד — איך האָב געשונדן
איך צינד — איך האָב געצונדן
איך צווינג — איך האָב געצווינגען
איך שפּין — איך האָב געשפּונען.

אַרבעט. 59. צו יעדן פון די צנטווערטער פון דער אַרבעט 58
שרעב אָן דרין זאַצן, אין וועלכע דאָס צנטוואָרט
שטייט אין דער איצטיקייט, און דרין זאַצן, אין וועל-
כע דאָס צנטוואָרט שטייט אין דער פאַראַנגעהייט.
בנישפּיל: די מאַמע ווינקט צום קינד. די מאַמע האָט גע-
ווינקען צום קינד.

45 *

י י — ד י.

איך בייג דעם קאָפּ. איך האָב געבויגן דעם קאָפּ.
דו הייבסט שוין ווידער אָן דינע שטיק. דו האָסט
שוין ווידער אָנגעהויבן דינע שטיק.
די מוטער זייגט דאָס קינד. די מוטער האָט געוויגן
דאָס קינד.

פֿאַרנלעך די שרטיבונג פון די ווערטער: בייג, הייבסט, זיינט און געבויגן, געהויבן, געזויגן. צי איז דער קלאנג יי אויסגעלייגט ביידע מאל אויפן ועלציקן אופן?

די פֿאַרמען געבויגן, געהויבן, געזויגן ווערן אויס-געלייגט מיט וואָו=יוד, אלע אנדערע פֿאַרמען פון די זעלבע ציטווערטער מיט צוויי יודן.
געדענק, אז וווּ ס'איז אויסגעלייגט וואָו יוד איז בעסער אַרויסצוריידן דעם קלאנג אָי.

ארבעט. 60. שרטיב אָן צו דרטי ואַצן, אין וועלכע ס'פֿאַנגענענען זיך די פֿאַרמען געבויגן, געהויבן, געזויגן, און צו דרטי ואַצן, אין וועלכע ס'פֿאַנגענענען זיך אנדערע פֿאַרמען פון די זעלבע ציטווערטער.

46

פֿאַרגאַנגענהייט מיט „איך בין“.

פֿאַרנלעך:

איך געפֿין — איך האָב געפונען
איך טרעב — איך האָב געטריבן

און:

איך בין — איך בין געווען
איך בלעב — איך בין געבליבן

ווי אזוי איז געפורעמט די פֿאַרגאַנגענהייט אין די ערשטע צוויי ביישפּילן? וואָסער ציטוואָרט איז דאָ צוגעגעבן צום פֿאַרטיצן? וואָסער ציטוואָרט איז צוגעגעבן צום פֿאַרטיצן אין די אנדערע צוויי ביישפּילן?

אין כלל פורעמען די צייטווערטער זייער פארגאנגענהייט מיט דער הילף פון דעם צייטוואָרט איך האָב; נאָר פאָראַן אַ צאָל צייטווערטער, וואָס פורעמען זייער פאָרגאנגענהייט מיט דער הילף פון דעם צייטוואָרט איך בין.

די צייטווערטער איך האָב און איך בין רופט מען הילפֿצייטווערטער; מיט זייער הילף ווערט געפורעמט די פאָרגאנגענהייט פון אלע אנדערע צייטווערטער.

די פאָרגאנגענהייט פון אַ צייטוואָרט באַשטייט פון דעם הילפֿצייטוואָרט און דעם פארטיציפּ.

אַרבעט. 61. שרײַב איבער צו זיך אין העפּט די ווינטערדיקע סלופיקלעך:

איך בין	—	איך בין געווען (געווען)
איך בלייב	—	איך בין געבליבן
איך שטיי	—	איך בין געשטאַנען
איך ליג	—	איך בין געלעגן
איך ויץ	—	איך בין געוועסן
איך שטאַרב	—	איך בין געשטאַרבן
איך ווער	—	איך בין געוואָרן
איך גי	—	איך בין געגאַנגען
איך לויף	—	איך בין געלאָפן
איך שוויס	—	איך בין געשוואָמען
איך פאָר	—	איך בין געפאָרן
איך שטיג	—	איך בין געשטיגן
איך פאל	—	איך בין געפאלן

איך וינק — איך בין געוונקען
איך קרד — איך בין געקראָבן
איך שפרינג — איך בין געשפרונגען
איך קום — איך בין געקומען
איך הענג — איך בין געהאַנגען

62. קלער צו צו צוויי זאצן אויף יעדער פאַרנאַנענהייט,
וואָס איז פאַראַן אין דער אַרבעט 61, לויט די
בישפּילן:

דער פּאָטער איז געווען אין שטוב. פיר זינגען מיר געוועסן.
געדענק, אז מען קען זאָגן און שרייבן:

איך בין געשלאָפן

און

איך האָב געשלאָפן.

פאַרנליך:

דער זייער איז געהאַנגען אויף דער וואַנט,

אַבער:

די מאַמע האָט געהאַנגען וועט.

* עס קומט אויס צו הערן: איך האָב גענאַנגען, איך האָב
געפּאָרן און אזוי ווינטער. ס'איז אַבער ניט רעכט אזוי. מען דאַרף
ריידן און שרייבן ווי ס'איז אָנגעוויזן אין דער אַרבעט 61.

פ א ר ט י צ י פ.

פאַרנליך:

איך בלייב — געבליבן

איך באַד — געבאַדן

און :

איך שנייד — געשנייטן

איך זיך — געזאָטן

וואָסער טייל פונעם שטאַם האָט זיך געביטן ביים פּאַרטיציפּ
אין די ערשטע צוויי ציטווערטער? צי האָט זיך געביטן דער מיט-
הילכער אויך?

וואָסער טייל פונעם שטאַם האָט זיך געביטן ביים פּאַרטי-
ציפּ אין די אַנדערע צוויי ווערטער? צי האָט זיך געביטן נאָר דער
אַליינהילכער?

אין דעם גרעסטן טייל ציטווערטער, וואָס זייער
פּאַרטיציפּ ענדיקט זיך אויף -ן, איז דער אונטערשייד
צווישן דעם שטאַם כּוּן דעם פּאַרטיציפּ און פּון דער איצטי-
קייט נאָר אין אַליינהילכער; נאָר פּאַראַן עטלעכע צייט-
ווערטער, וואָס עס ביט זיך אין זיי אי דער אַליינהילכער
אי דער מיטהילכער.

באַמערקונג. אין § 37 האָבן מיר געזען אויך אזוינע צייט-
ווערטער מיטן פּאַרטיציפּ אויף -ן, וואָס אי דער אַליינהילכער אי דער
מיטהילכער זיינען אין פּאַרטיציפּ די זעלבע ווי אין דער איצטיקייט.

אַרבעט. 63. שרײַב איבער צו זיך אין העפּט די וויצטערדיקע
סלופּיקלעך:

איך לײַד — געליטן

איך זיך — געזאָטן

איך מינד אויס — אויסגעמיטן

איך גי — געגאַנגען

איך שטיי — געשטאַנען

איך פלי — געפּלויגן

איך עס — געגעסן

גערענק, אז מען קען זאָגן:

שפּיען — געשפּיגן, געשפּיען, געשפּיגן, געשפּיען
ליען — געליגן און געליען
שריען — געשריגן און געשריען

• מען קען זאָגן:

מירן — אויסגעמיטן און אויסגעמיט

ארבעט. 64. שרטיב אָן צו דרטי זאָגן, אין וועלכע סיזאָלן זיך
באַנענענען די ציטווערטער פון דער אַרבעט 63 אין
דער איצטיקייט, און צו דרטי זאָגן, אין וועלכע
די זעלבע ציטווערטער זאָלן זיך באַנענענען אין
דער פאַרנאַנענהייט.

בישפּילן: דער אַעראָפּלאַן פּליט אינדערלופטן; לינדבערג
איז דער ערשטער אַריבערנעפלויגן דעם אַטלאַנטיק.

פ א ד ע ר ט י י ל אַן

פאַרגלייך:

דו לייגסט, ער לייגט, מיר לייגן.

וואָס איז דער שטאַם פון די דרטי ווערטער? וואָס איז אין
יערן פון די דרטי ווערטער צוגעגעבן צום שטאַם? ווי אזוי רופט
מען די דאָזיקע טיילן, וואָס זיינען צוגעגעבן נאָכן שטאַם?

פאַרגלייך:

איך באַלייג, איך דערלייג, איך צעלייג.

וואָס איז דער שטאַם פון די דרטי ווערטער? וואָס איז אין
יערן פון די דרטי ווערטער צוגעגעבן צום שטאַם? ווי זיינען צוגע-
געבן די דאָזיקע צוגעקומענע טיילן?

דערמאָן זיך, וואָס עס איז נעשטאנען אין § 6 וועגן
שטאַם און ענדונג.

דער טייל, וואָס קומט צו אין וואָרט פאַרן שטאַם,
רופט זיך פּאָדערטייל.

65. שרייב איבער די ווינטערדיקע ציטווערטער און
שטרייך אונטער די פּאָדערטיילן:

טראַכטן, אויסטראַכטן, איבערטראַכטן, באַטראַכטן, פאַר-
טראַכטן, צוטראַכטן.

66. שרייב איבער די ווינטערדיקע ציטווערטער און
שטרייך אונטער די פּאָדערטיילן:

אויפנעמען, איבערבעטן, באַלייטן, פאַרבעטן, אויסשרייבן,
צעשניידן, דערהיטן, פאַרנייען, באַפּוצן, צעשטעלן.

67. שרייב אויס פון דיין לייענבוך צען ציטווערטער
מיט פּאָדערטיילן.

68. טראַכט צו פאַסיקע פּאָדערטיילן צו די ווינטערדיקע
ציטווערטער:

איך שרייב, איך ני, איך לויף, דו זוכסט, מיר קוקן, דו
נעמסט, איר שרופט, איך פאַרב, זיי זענן, דו האַקסט.

פּאַרטיציפּ אָן גע-.

פאַרנלייך:

איך זע — געזען

איך טראַכט — געטראַכט

און:

איך דערנע — דערנע
איך באַטראַכט — באַטראַכט

צי האָבן די פאַרטיציפן פון די אַנדערע צוויי ציטווערטער
אויך דעם טראַף גע- צום אָנהייב?

קוק זיך אַבן אין דער איצטיקייט פון די ערשטע צוויי
ציטווערטער און פון די אַנדערע צוויי. פאַרנליך:

זע — דערנע
טראַכט — באַטראַכט

אויף וועלכע טראַפן שטייט דער אַקצענט אין די ווערטער:
דערנע, באַטראַכט?

די ציטווערטער, וואָס האָבן אין דער איצטיקייט
אַ פּאָדערטייל, אויף וועלכן עס שטייט ניט דער אַקצענט,
פורעמען זייער פאַרטיציפ אָן דעם טראַף גע- צום אָנהייב.

אַרבעט. 69. פירעס די פאַרנאַנענדייט פון די וויטערדיקע ציטע-
ווערטער:

איך צעברעך. איך צערײַס. איך פאַרלעש. איך
פאַרגיס. איך דערקריך. איך צעבייג.

70. מאַך איבער די וויטערדיקע זאַצן אַווי, אַז אַלע
ציטווערטער זאָלן שטיין אין דער פאַרנאַנענדייט:

דער וואָלף דערנענטערט זיך. דאָס וואַסער צע-
שפּרינגט אין טויזנטער קליינע שפּריצלעך. דער טאַטע
באַשטעלט פאַרן פּערד פאַטקעוועס אויף שרייפּלעך. דאָס
פּערד פאַרלייגט די אויערן צו דער פּלייצע. פּלוצים דער-

הער איך א געזאנג. דאָס פייגעלע אַנטלויפט פון שטינג.
די לימודים ביי אונדז אין קלאַס געדויערן אַלע טאָג צו
פינף שעה.

50

71. שטרנך אונטער דאָס הילפציטוואָרט איין מאָל
און דעם פאַרטיציפּ צוויי מאָל:

איך בין גענאַנגען אין וואַלד. איך האָב געזען אַ נעסט פון
פייגל. איך בין אַרויסגעקראַכן אויפן בוים. דער פייגל איז געזעסן
אין נעסט. ער האָט דערזען אַ מענטשן, האָט ער זיך דערשראַקן.
ער איז אַוועקגעפּלויגן. איך האָב געפונען אין נעסט צוויי אייעלעך.
איך האָב באַטראַכט די אייעלעך, נאָר ניט גענומען זיי.

72. פורעם דעם פאַרטיציפּ פון די ציטווערטער: איך
לויף, איך כאַפּ, איך נעם, איך שטיי, איך גיי,
איך שרייב, איך שעפּ, איך וועב, איך קריך, איך
יאָג, איך טראַג, איך זינג, איך מאַך.

73. געפין אין דיין לייענבוך צוואַנציק פאַרטיציפּן.

74. פורעם די פאַרגאַנגענהייט אין אַלע פּערוואַנען פון
ביידע צאָלן פון די ציטווערטער: איך בוי, איך
גראַב, איך זיי, איך רייב.

75. שרייב אָן די פאַרגאַנגענהייט פון: איך שווער, איך
אַרבעט, איך צייכן.

76. שרייב אָן איך לייען, איך וויל אין דער
איצטיקער און פאַרגאַנגענער צייט אין אַלע פּער-
זאָנען פון ביידע צאָלן.

קומעדיקייט.

איינצעל 1. איך וועל שרײַבן

2. דו וועסט שרײַבן

3. ער וועט שרײַבן

מערצעל 1. מיר וועלן שרײַבן

2. איר וועט שרײַבן

3. זיי וועלן שרײַבן

זיי אזוי ווערט געפורעמט די קומעדיקייט? וואָסער טייל
בײַט זיך לויט דער צאָל און די פּערוואַנען? וואָסער טייל בלײַבט
ניטגעביטן?

זיי אזוי וועט זײַן אין דער קומעדיקייט אין אַלע פּערוואַנען
אין ביידע צאָלן איך עס?

די קומעדיקייט ווערט געפורעמט מיט דער הילף פון
דעם צײַטוואָרט איך וועל.
דאָס צײַטוואָרט איך וועל איז אַ הילפּצײַטוואָרט.
דער צווייטער טייל פון דער קומעדיקייט, וואָס פֿורט
זיך איבער ניטגעביטן אין אַלע פּערוואַנען איינצאָל און
מערצאָל, רופט זיך אינפּיניטיוו.

אַרבעט. 77. שרײַב אָן די קומעדיקייט פון די ווייטערדיקע צײַט-
ווערטער אין אַלע פּערוואַנען איינצאָל און מערצאָל:
איך וועל צײַלן, איך וועל בעטן, איך וועל ראַמען.

78. שרײַב אָן די קומעדיקייט פון די ווייטערדיקע צײַט-
ווערטער אין אַלע פּערוואַנען איינצאָל און מערצאָל:
איך וועל שפּאַצירן, איך וועל שלאָפן, איך וועל רוען.

ארבעט. 79. שרײַב אָן די ווייטערדיקע צײַטווערטער אין אלע דרײַ
צײַמן אין אלע פּערזאָנען אין איינצאַל און מערצאַל:
איך שײַם, איך האָב געשאָסן, איך וועל שײַסן. איך פּאַר,
איך בין געפּאַרן, איך וועל פּאַרן.

וואָס וועט ער ברענגען?	פּייגעלע, פּייגעלע,
אַ פעסעלע ביר.	פּי פּי פּי!
ווי וועט ער שמעלן?	ווי איז דער טאַטע?
הינטער דער טיר.	ניטאָ הי.
ווער וועט טרינקען?	ווען וועט ער קומען?
איך מיט דיר.	מאָרגן פּרי.

80. שרײַב אויס פּון דעם ליר די צײַטווערטער, וואָס שײַען
אין דער קומעדיקייט. שטרײַך אונטער דאָס הילף=
צײַטוואָרט איין מאל, דעם אינפּיניטיוו צוויי מאל.

52

א י נ פ י ט י ו ר

איך האָב אַ חבּר, קען ער אַלערלײ זאַכן: שפּילן
אין פּוטבאָל, וואַרפּן אַ שפּין, לויפּן, שווימען. ער האָט
זייער ליב צו פּאַרנעמען זיך דערמיט. אָבער ער איז
אַ גוטער תּלמיד אויך. ער קען גוט שרײַבן, חשבונען,
דערצײלן. מאָלן מאָלט ער אויך ניט שלעכט. ער איז
אַ פעקער יונג.

ארבעט. 81. שרײַב איבער די געגעבענע זאַצן. שטרײַך אונטער דעם
אינפּיניטיוו.

דער אינפֿיניטיוו ווערט גענוצט ניט דווקא אויף צו פֿורעמען די קומעדיקייט.

אײך קען אַרבעטן. אײך האָב געקענט אַרבעטן. אײך וועל קענען אַרבעטן.

אײך קען אַרבעטן. דו קענסט אַרבעטן. ער קען אַרבעטן.

אײך קען אַרבעטן. מיר קענען אַרבעטן.

אײך האָב אָנגעהויבן צו אַרבעטן.

פֿאַרנלײך :

אײך גראָב	—	מיר גראָבן	—	גרָבן
אײך נעם	—	מיר נעמען	—	נעמען
אײך קען	—	מיר קענען	—	קענען
אײך ברעקל	—	מיר ברעקלען	—	ברעקלען
אײך דאַנק	—	מיר דאַנקען	—	דאַנקען
אײך דערלאַנג	—	מיר דערלאַנגען	—	דערלאַנגען
אײך האָרעווע	—	מיר האָרעווען	—	האָרעווען

באַמערק אָבער :

אײך וויל	—	מיר ווילן	—	וועלן
אײך ווייס	—	מיר ווייסן	—	ווייסן
אײך טו	—	מיר טוען	—	טאָן (טון)
אײך בין	—	מיר זײנען	—	זײן

דער אינפֿיניטיוו איז געגליכן צו דער ערשטער פֿער-זאָן מערצאָל פֿון איצטיקייט. בלויז די צײַטווערטער אײך וויל, אײך ווייס, אײך טו, אײך בין זײנען אַן אויסנאַם.

צרבסט. 82. פורעם דעם אינפֿיניטיוו פֿון די ווינטערדיקע צייט=

ווערטער לויטן בנישפֿיל:

איך נעם — נעמען.

איך ווד. איך דארף. איך בעט. איך שרײַב. איך קום. איך
מאַל. איך שיס. איך פֿאַרב. איך זינג. איך פֿועל. איך שפֿיל. איך
הייב. איך זענ. איך באַק. איך בַטל.

83. שרײַב אויס פֿון דיין לייענבוך צען אינפֿיניטיוון.

53

פינף און זעקס און זיבן, אַכט.
נישט געוויינט און נישט געלאַכט.
נישט געשמאַנען! נאָר נישט שטיין!
נישט געלאָפֿן! גיין נאָר, גיין!
מאַרש, מאַרש, גענאַנגען!
מיט פֿויקן און געזאַנגען!
מיר דאַרפֿן נישט פֿרעגן,
מיר ווייסן די וועגן!

צרבסט. 84. שרײַב אויס דאָס ליד צו זיך אין העפט און שטרײַך

אונטער דעם פֿאַרטיציפֿ איין מאַל, דעם אינפֿיניטיוו
צוויי מאַל.

54

ב א פ פ ע ל פ א ר ס

דו לייענסט הויך. לייען שטילער.
דו שרײַבסט שמוציק. שרײַב ריינער.
דו גייסט פֿאַמעלעך. גיי ניכער.

פארגלעך:

לייען-סט און לייען

שרטב-סט און שרטיב

ניי-סט און גיי

וועלכע פון די צוויי פאָרמען ניצן מיר, ווען מיר בעטן אָדער
מיר הייסן עפעס טאָן?

די פאָרם פון צייטוואָרט, וואָס באַצייכנט אַ באַפעל
אָדער אַ בקָשה, רופט מען באַפעל פאָרם.

מאָך גיך צו דען אייגעלע,

נורע אַבן דען נעזעלע,

דריי זיך אַבן — אַ בייגעלע;

אַליע ליוליע, שלאָף שוין אַבן,

ליב קעצעלע דו מיין!

85. אַרבעט. שרטיב אויס דאָס ליד און שטרטיך אונטער די צייט-
ווערטער אין דער באַפעלפאָרם.

86. נעפּין אין דען לייענביך פינף צייטווערטער אין
דער באַפעלפאָרם.

87. טראַכט אַליין צו צען זאַצן מיט צייטווערטער אין
דער באַפעלפאָרם.

ניב מיר דאָס בוך! | איך ניב דיר דאָס בוך.
זיך רונק! | איך זיך רונק.

לייען איבער די ערשטע שורה רעכטס. וואָס דריקט דאָ
אויס דאָס צייטוואָרט ניב? לייען איבער די אַנטקענדיקע ערשטע
שורה לינקס. וואָס דריקט אויס דאָס צייטוואָרט ניב?

וואָס דריקט אויס אין דער צווייטער שורה רעכטס דאָס
צייטוואָרט זיך? און וואָס דריקט אויס דאָס צייטוואָרט זיך אין
דער צווייטער שורה לינקס?

די באַפעלפּאַרם איז שטענדיק גלייך צו דער ערשטער
פּערזאָן איינצאַל פון דער איצטיקייט.

88. שרטיב אָן די באַפעלפּאַרם פון די צייטווערטער:
איד זיך, איד לייג, איד טשעפע, איד האַווקע, איד שלעפּ,
איד קלינג, איד פּאַרבניט, איד דערצייל, איד פּאַרשטיי, איד פּאַר-
בינד, איד צעוואַרף.
נעדענק אָבער: איד בין — זײ.

באפעלפאַרם אין מערצאַל.

עפנט מירן, קומט אין דרויסן,
רייסט די פענצטער, ברעכט זיי אויס,
נעמט אַרײַן דעם גאַסט דעם גרויסן —
קומט אַנטקעגן אים אַרויס!

צו וויפיל זאָגט מען: עפן מירן — צו איינעם אָדער מער?
און: קומט אין דרויסן — זאָגט מען צו וויפיל?

עפנט די מיר! איר עפנט די מיר.
קומט אַהיים! איר קומט אַהיים.

פּאַרגלייך די שורות רעכטס און לינקס.

די מערצאל פון דער באפעלפארם איז שטענדיק
 גלניך צו דער צווייטער פערזאן מערצאל פון דער איצטיקייט.

הוליעט, הוליעט, ביזע ווינטן,
 פריי באהערשט די וועלט!
 ברעכט די צווינגן, ווארפט די ביימער,
 מוט וואס אייך געפעלט!

89. שרייב איבער דאס ליד צו זיך אין העפט. שרייב
 אונטער די ציטווערטער אין באפעלפארם. שרייב
 אן דאס ליד אזוי, אז די ציטווערטער זאלן שטיין
 אין איינצאל פון דער באפעלפארם.

באפעלפארם אין אלע דריי פערזאנען.

לאַמיר גיין אין וואַלד!	לאַמיר גיין אין וואַלד!
גיט אין וואַלד!	גיט אין וואַלד!
זאַלן זיי גיין אין וואַלד!	זאַלן זיי גיין אין וואַלד!

וואָס דריקט אויס לאַמיר גיין? אויף וואָסער פּערזאָן
 גיט דאָס?
 וואָס דריקט אויס: זאַלן זיי גיין? אויף וואָסער פּערזאָן
 גיט דאָס?
 פון וואָסערע שוויילן באַשטייט לאַמיר גיין? פון וואָסערע
 שוויילן זאַלן זיי גיין?

די באַפעלפּאַרם האָט אויך דרײַ פּערוואָנען: די ערשטע
ווערט געפורעמט דורך לאַמיר, לאַמיר מיט דעם אינעם
פיניטיוו; די דריטע — דורך זאָל, זאָלן מיט דעם
אינפיניטיוו.

באַמערקונג. אויך אין דער צווייטער פּערוואָן קען מען זאָגן:
זאָלסט ניין אין וואָלד! איר זאָלט ניין אין וואָלד!

אַרבעט. 90. פּורעם די באַפעלפּאַרם אין אַלע דרײַ פּערוואָנען איינע
צאָל און מערצאָל פּון די צייטווערטער:

איך שטיי, איך זע, איך לעב, איך זאָג, איך מאַך, איך וויד,
איך וואַש.

בנישפּיל: לאַמיר שטיין! לאַמיר שטיין!

שטיי! שטיי!

זאָל ער שטיין! זאָלן זיי שטיין!

57

איבערזעצונג פון צייטוואָרט.

אי צייט קייט

איך לעב מיר לעבן

דו לעבסט איר לעבט

ער לעבט זיי לעבן

פאַרנאַנענהייט

איך האָב געלעבט מיר האָבן געלעבט

דו האָסט געלעבט איר האָט געלעבט

ער האָט געלעבט זיי האָבן געלעבט

קומעדיקייט

מיר וועלן לעבן	איך וועל לעבן
איר וועט לעבן	דו וועסט לעבן
ווי וועלן לעבן	ער וועט לעבן

באפעלפארם

לאַמיר לעבן!	לאַמיר לעבן!
לעבט!	לעב!
זאלן ווי לעבן!	זאל ער לעבן!

פארטיציפ: עלעבט.

אינפניטיוו: לעבן.

די ענדערונג פון ציטוואָרט לויט ציט, פּערזאָן און צאָל רופט מען בייגונג. מען זאָגט: איך בייג דאָס ציטוואָרט.

ווען מען וויל אַנרופן אַ ציטוואָרט סתם, רופט מען דאָס רוב אָן דעם אינפניטיוו; אַ שטייגער: "איך בייג דאָס ציטוואָרט לעבן"; "גיי איז די באַפעלפאַרם פון גיין"; "דאָס ציטוואָרט מוזן האָט ניט קיין-ט אין דער דריי-טער פּערזאָן איינצאָל פון דער איצטיקייט".

בערל.

בערל איז אַ ווילער יונג,
נאָר ער קען ניט ציילן.
אַזאַ נאַריש יונגל איז ער,
ס'איז אַ חרפה צו דערציילן.

זויפיל איז א דרבי און פינה?
נלאַצט ער מיט די אויגן.
„בערל! בערל! ברומט דער מאַמע;
וועסט צו נאַרנישט טויגן!“

„נעמסט אַרונטער זעקס פון פּערצן,
זויפיל איז געבליבן?“
קראַצט זיך בערל אויפן שטערן,
און ער ענטפּערט: „זיבן“.

ביזערט זיך אויף אים דער מאַמע:
„בערעלע! בערעלע!“
דריקט די מאַמע אים צום האַרצן:
„בערעלע, מיין גרוֹלה“.

91. באַשטיים די פּאַרם פון אַלע ציטווערטער, וואָס
זיינען פּאַראַן אין דעם ליד.

92. באַשטיים די פּאַרם פון אַלע ציטווערטער, וואָס
זיינען פּאַראַן אין די ווייטערדיקע זאַצן:

קומט דער ליבער צויבערמאַן אויף אַ נילדערנעם געשפּאַן;
האַט ער אויגן מילד און שוואַרץ און אַ דימענטענע האַרק. שטעלט
ער זיך איף מיטן מאַרק, הייבט ער אָן צו רופן שטאַק: „כ׳האַב
מפּתות אַלערליי, קומט און קלעבט זיך אויס פון זיי!“

93. באַשטיים די פּאַרם פון אַלע ציטווערטער, וואָס
זיינען פּאַראַן אין די ווייטערדיקע זאַצן:

מאָסקע האָט פון געכטן אָן אין זיין מויל ניט געהאַט. דאָס
האַרץ האָט אים גענאַגט פון הונגער. דער הונגער האָט מאָסקען
אין מאַרק געטריבן, טאַמער וועט ער דאָרט עפעס כאַפּן. עס איז
געווען אַ פּרייטאַג אינדערפרי, אַ מאַרקטאַג. איינער אַ קצב האָט
קעלבלעך צוזאַמענגעקליבן פון מאַרק. האָט זיך דער אַלטער יוד
מיט זיי קיין עצה ניט געקענט געבן. די קעלבלעך זיינען זיך

צעלאָפּן, און יעדעס מאָל האָט ער אַן אנדערס געיאָגט וואָס איז
אַרײַן צווישן די פּורן. מאַטקע האָט עס באַמערקט. האָט ער גע-
נומען אַ רוט פּון דער ערד און געהאַלפּן דעם קצב די קעלבער
צונויפֿיאַנגן. „אַט אזוי, העלף זיי צונויפֿנעמען, וועסטו קריינן אויף
זעמל. טו עפעס, יונג, העלף! דרײַ זיך ניט אַרום ליידיק!“ שרײַט
צו אים דער קצב. מאַטקען איז דאָס געפעלן. ער האָט צונויפֿגע-
יאָגט די קעלבער. מאַטקע האָט דערפֿאַר געקראָגן אַ פֿאַר קאַפּיקעס.

II. זאָרוֹ אַר ט.

59

קויפט, קויפט, קוינים!

קויפט, קויפט, קוינים!
איך האָב איך צו פאַרקויפן
אַ פערדעלע, אַ וועגעלע
אויף רייטן און אויף לויפן.
קומט, קומט, קוינים!
מיר וועלן זיך נישט דינגען;
ביהאָב מענטשעלעך, פאַיאַצעלעך,
וואָס ברעכן זיך און שפּרינגען.
פאַיאַצעלעך און שמענדריקלעך,
מיט קאַלפּאַקלעך און גלעקעלעך,
מיט רויטע ברייטע הייזעלעך,
מיט אַנגעפאַרבטע בעקעלעך.
ביהאָב הינדעלעך און קאַטשקעלעך
און ווענדריקלעך און האָזן.

כ'האָב פּינגעלעך און פינפעלעך,
פּאכירלעך אָנצובלאָזן,
כ'האָב פּידעלעך און צימבעלעך,
כ'האָב פּויקן און טרוכייטן,
איר קריגט זיי נישט אין ערגעץ נישט,
אין אלע מערק און קלייטן.
מאָ קומט זשע, קומט זשע, קונימלעך,
באַקאַנטשאַפט מיט מיר מאַכן:
כ'האָב צאַצקעלעך און שפּילעכלעך
און אלע גוטע זאַכן.

אַרבעט. 94. שרײַב אויס פון דעם ליד יענע אלע ווערטער,
וואָס באַצײכענען זאַכן: מענטשן, פּעל-חיים, טפּיל
לעכלעך און אזוי ווייטער.

60

- (1) לייזער איז שוין קראַנק דעם דריטן טאָג.
- (2) מאיר איז לייזערס אַ חבר.
- (3) מאיר האָט געבראַכט לייזערן לאַבונג.

שרײַב אויס פון די דריי זאַצן אלע פאַרמען פון דעם וואָרט
לייזער אין דעם קדר ווי זיי שטייען אין די זאַצן.
וויפיל פאַרשיידענע פאַרמען האָסטו געפונען? שרײַב זיי
אויס באַזונדער אין אַ סלופיקל און טייל אָפּ דעם שטאַם פון דער
ענדונג דורך אַ פאַסיקל.

צי קען מען זאָגן: לייזערן איז קראַנק?
צי קען מען זאָגן: מאיר איז לייזער אַ חֵבֵר?
צי קען מען זאָגן: געבראַכט לייזער לאָבונג?

באַטראַכט דעם אונטערשייד:

מאיר האָט געבראַכט לייזערן לאָבונג.

מאיר האָט געבראַכט לייזערס לאָבונג.

וואָס פאַר אַן אַנדער טיטש האָט דאָס וואָרט באַקומען

דורך צוגעבן אַן אַנדער ענדונג?

אַרבעט. 95. מאַך איבער די דרבי זאַצן, וואָס צום אָנהייב, אזוי

אז אַנשטאַט לייזער זאָלן שטיין די ווערטער:

דוויד, זלמן, זעליק, יאַנקל, מאַטל, ריווע, פעסיע.

די פאַרמען: לייזער, לייזערס, לייזערן,
מאַטל, מאַטלס, מאַטלען און אזוי ווייטער רופט מען
בייגפאַלן (אַמאָל זאָגט מען פשוט: פאַלן).
די ווערטער, וואָס באַצייכענען זאַכן, בייזן זיך לויט
בייגפאַלן. די דאָזיקע ווערטער רופט מען זאַכווערטער.

61

אַרבעט. 96. פאַרשריב צען זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען

זאַכן, וועלכע זיינען פאַראַן אין קלאַס.

97. פאַרשריב צען זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען

די מעכל בני אבך אין שטוב.

98. פאַרשריב צען זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען

זאַכן, וועלכע דו האָסט געזען גייענדיק אין שול.

99. פאַרשריב צען זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען

זאַכן, וועלכע מען קען קויפן אין מאַרק.

100. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען די נעמען פון רבינע חברים און חברטעס.
101. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען נעמען פון פייגל.
102. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען נעמען פון פירפּיסיקע בעלי-חיים.
103. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען דונע לערן-מכשירים.
104. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען קרובים פון דער משפּחה.
105. פארשרטיב צען זאכווערטער, וואָס באַצייכענען בָּרִים.

62

א מ ע ש ה ל ע.

אינס, צוויי, דרבי, פיר, —
קינדער קלאַפּן אין מיין טיר.
— קינדער גוטע, קומט אַרביין,
וועט איר גוטע געסט דאָ זיין.
און ביַיַן טיר אין קליינעם הייז
אין אַ רעדל זעצט זיך אויס.
זיצט און שוויגט און ביזן סוף
הערט אַ מעשהלע פון שלאָף.

לייען איבער די ערשטע צוויי שורות. וויפיל איז קינדער, —
איין קינד, צי מער? ווער זעט קלאַפּט אין טיר; איין קינד, צי

מער ווי איין קינד? אין וויפיל טורן קלאפן די קינדער: אין
 איינער, צי אין מער ווי איינער?
 לייען איבער די ווינטערדיקע שורות. ווינו אָן, ווי רעדט
 זיך וועגן איין זאך, און ווי—וועגן מער ווי איין זאך.

זאכווערטער האָבן אויך צוויי צאָלן: איינצאָל און
 מערצאָל.

מ ע ר צ אָ ל .

איינס, צוויי, דרטי, פיר, — | — איינס, צוויי, דרטי, פיר, —
 קינדער קלאפן אין מיין טיר. | קלאפט אַ קינד צו מיר אין טיר.
 פאַרגלײַך דאָס וואָרט קינד מיט דעם וואָרט קינדער.
 וואָס איז אין דעם וואָרט קינדער געוואָרן אַנדערש ווי אין דעם
 וואָרט קינד?

פאַרגלײַך די ווינטערדיקע שורות פון רעכטס און פון לינקס:
 קינדער נוטע, קומט אַרײַן, | טײַער קינד מינס, קום אַרײַן,
 וועט איר נוטע געסט דאָ זײַן. | וועסט אַ נוטער גאַסט דאָ זײַן.

צו וויפיל קינדער רעדט זיך אין די צוויי שורות רעכטס?
 פאַרגלײַך דאָס וואָרט גאַסט מיט דעם וואָרט געסט.
 אין וואָס באַשטייט די ענדערונג אין דעם וואָרט קינדער?
 צי איז אין דעם וואָרט געסט צוגעגעבן אַן ענדונג? וואָס איז
 אין דעם וואָרט געסט געוואָרן אַנדערש ווי אין דעם אָרט גאַסט?

די מערצאָל פונעם זאכוואָרט ווערט געפורעמט דורך
 באַזונדערע ענדערונגען צום סוף וואָרט, אָדער דורך ענדע-
 רונגען אין דעם אַליינהילכער אינמיטן וואָרט.

64

קעצעלע, מיין ברעקעלע   מאך גיך צו דיין אייגעלע,
 מיטן גרויען עקעלע,   נורע איין דיין נעועלע,
 מיטן ראָזן נעועלע!   דריי זיך איין—א בייגעלע;
 אייגעלע גרין-גלעזעלע,   אליע ליוליע, שלאָף שוין איין,
 ליב קעצעלע דו מיין!

ארבעט. 106. שרעב איבער דאָס ליד אזוי, אז עס זאָל זיך ריידן
 ניט וועגן איין קעצעלע, נאָר וועגן עטלעכע קעצעלעך.

65

קומט דער האַרבסט, קומט דער האַרבסט —
 שטייען ביימער גרייטע.
 הענגען זייערע צווייגעלעך
 פול מיט עפל רויטע.

לייען איבער די ערשטע צוויי שורות. וועגן וויפיל ביימער
 רעדט זיך? ווי אזוי וואָלטן מיר געזאָגט וועגן איינעם? ווי אזוי
 זשע ווערט געפורעמט די מערצאָל פון דעם זאָכוואָרט בויס?
 לייען איבער די לעצטע צוויי שורות. וועגן וויפיל עפל
 רעדט זיך? ווי אזוי וואָלטן מיר געזאָגט וועגן איינעם? ווי אזוי
 זשע איז די מערצאָל פונעם זאָכוואָרט עפל?

די מערצאָל פון זאָכווערטער ווערט אָפטמאָל געפּו-
 רעמט אי דורך אַן ענדערונג אינמיטן וואָרט אי דורך אַן
 ענדונג צום סוף וואָרט גלייכצייטיק.
 פאַראַן ווידער זאָכווערטער, וואָס זייער פאַרם בלייבט
 אין מערצאָל אזוי ווי אין איינצאָל.

107. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאָל לויטן
בנישפּיל:

מישעלע	—	מישעלעך	קעסעלע	—	קעסעלעך
בעטעלע	—		פיסעלע	—	
עפעלע	—		הענטעלע	—	
באַרעלע	—		שטיבעלע	—	
הנועלע	—		מאַמעלע	—	

108. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאָל לויטן
בנישפּיל:

יונגל	—	וינגלעך	ביימל	—	
מידל	—		אייגל	—	
מישל	—		קעלבל	—	
פערדל	—		טעכטערל	—	
בערשטל	—		שפּילכל	—	

109. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאָל לויטן
בנישפּיל:

יום	—	ניס	טוך	—	טיכער
פּוס	—		הון	—	
קו	—		גרוב	—	
זון	—		רוט	—	
שוך	—		בוך	—	

110. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאָל לויטן
בנישפּיל:

נאַסט	—	נעסט	פאַס	—	פעסער
נאַכט	—		פאַס	—	
וואַנט	—		האַרץ	—	
נאַנדו	—		האַלדו	—	
האַנט	—		בלאַט	—	

קאַפּ	—	קעפּ	—	ראָר	—	רערער
טאַג	—	טאַך	—	טאַך	—	
פּראָסט	—	דאַרף	—	דאַרף	—	
קנאַפּ	—	נלאָז	—	נלאָז	—	
שטאַט	—	פּנים	—	פּנים	—	

111. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאַל לויטן
בנישפּיל:

לטיב	—	לטיכער	—	הויז	—	היזער
בעזעס	—	בויך	—	בויך	—	בויזעס
ווייב	—	מױל	—	מױל	—	מױז
ברעט	—	ברױז	—	ברױז	—	לױז

112. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאַל לויטן
בנישפּיל:

טייש	—	טיישן	—	ווינקל	—	ווינקלען
שטול	—	פונק	—	פונק	—	פויער
באַק	—	נעזאַנג	—	נעזאַנג	—	מכשיר
נעט	—	זאַנג	—	זאַנג	—	
לאַמפּ	—	שפּין	—	שפּין	—	

נאַר	—	נאַראָנים	—	מלך	—	מלכים
דאַקטאָר	—	בּיג	—	בּיג	—	
קלעומער	—	דּרד	—	דּרד	—	
באַלעבאַט	—	שקר	—	שקר	—	

113. ארבעט. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאַל:

פאַטער	—	פאַטערס	—	קלױטניק	—	קלױטניקעס
מיטער	—	פלימעניק	—	פלימעניק	—	
אױוון	—	פאַרקאַן	—	פאַרקאַנעס	—	
טייטער	—	מוליער	—	מוליער	—	
וואַלקן	—	מוליער	—	מוליער	—	

פליבעניצע	—	פלימעניצעס	סיבה	—	סיבות
פריצטע	—		שימחה	—	
בלווע	—		אלמנה	—	
מומע	—		יתומה	—	
לאָפעטע	—		תלמידה	—	

114. שרטיב אָן די זאכווערטער אין מערצאָל:

ליכט	—	ליכט	אַרבעטער	—	כּיס	—	כּיסות
פּיש	—		שטיוול	—	סור	—	סודות
בריוו	—		טעפל	—			
פּרענט	—		הערינג	—			
פּערד	—		פינגער	—			

115. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ער.

116. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ן.

117. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ען.

118. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ס.

119. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -עס.

120. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ים.

121. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אויף -ות.

122. שרטיב אָן פינף זאַצן מיט זאכווערטער אין מער-
צאָל אָן אַ באַזונדער ענדונג.

123. ויך אויף פינף זאכווערטער, וואָס אין מערצאָל
 זאָלן זיי האָבן אַ יוד, אין דער צייט וואָס די איינ-
 צאָל האָט אַ וואָו (ביישפּיל: פּוּס — פּוּס).

124. ויך אויף פינף זאכווערטער, וואָס זייער מערצאָל
 זאָל האָבן אַן אַנען אין דער צייט וואָס די איינ-
 צאָל האָט אַ, און פינף זאכווערטער, וואָס די מער-
 צאָל זאָל האָבן אַנען, אין דער צייט וואָס די
 איינצאָל האָט אַ.

מ י ן.

דער טאַמע ויצט אין שטוב.

די טאַמע ויצט אין שטוב.

לייען איבער די זאַצן. צי קען מען זאָגן: „די טאַמע ויצט
 אין שטוב“? צי קענען מיר זאָגן: „דער טאַמע ויצט אין שטוב“?

לייען איבער די ווייטערדיקע זאַצן:

דער פּרודער ויצט אין שטוב.

די שוועסטער ויצט אין שטוב.

באַטראַכט, צי די ווערטער דער, די אין די צוויי זאַצן
 זענען ריכטיק געזאַגט.

ווי אזוי דאַרף מען זאָגן:

דער טיש שטייט, צי: די טיש שטייט?

דער ווינער שלאַגט, צי: די ווינער שלאַגט?

דער רעגן גייט, צי: די רעגן גייט?

ניב צו אין די ווייטערדיקע זאַצן דער, אָדער די, אזוי
 זוי ס'איז אָנגענומען צו ריידן: — מיר איז אָפּן. — עמער איז
 פול. — סאַמעוואַר קאַכט. — שטוב איז ריין. — וואַנט איז הויך.

—שטערן שינט אין הימל. —וון איז העל. —שטיוול איז נעראם.
 —שוך איז נרוים. —שטעקן איז לאַנג.
 טראַכט צו עטלעכע זאַכווערטער וואָס מען זאָגט זיי מיט
 דער, און עטלעכע, וואָס מען זאָגט זיי מיט די.

די זאַכווערטער, וואָס מען גיט צו זיי צו דער, גע-
 הערן צום מעגלעכן מין.
 די זאַכווערטער, וואָס מען גיט צו זיי צו די, גע-
 הערן צום ווייבלעכן מין.

67

ארבעט. 125. שרטיב אויס אין איין סלופיקל די זאַכווערטער פון
 מעגלעכן מין, אין אַצווייטן די זאַכווערטער פון
 ווייבלעכן מין.

דער אויוון.	די פלוים.	דער קאַם.	דער קוימען.
דער האַמער.	דער עפל.	די קו.	דער רויך.
די קאַפּאַטע.	די לימענע.	דער וואַלד.	דער פּוס.
דער הונט.	די לְבָנָה.	די לאַנקע.	די באַק.

126. שרטיב אויס פון דעם ליד באַזונדער די זאַכווערטער
 פון מעגלעכן מין און באַזונדער די זאַכווערטער פון
 ווייבלעכן מין:

דער ליבער זומער	דער ווינט דער נאַסער
איו אוועק.	בלאַזם, סיאיו קאַלט.
דער רעגן קאַפעט	אַנטלויפט דער פּויגל
נאַנצע טעג.	פון דעם וואַלד.

פּויגל, פּויגל,
 פלי מיט נליק!
 נעזונטערהייט נאָר
 קום צוריק!

127. שרטיב אָן צען זאכווערטער פון מענלעכן מין און
צען פון ווייבלעכן.

128. שרטיב אויס פון דיין לייענבוך צוואַנציק זאכווערטער
פון מענלעכן מין און צוואַנציק זאכווערטער פון
ווייבלעכן מין.

68

ד אָ ס ר י ט ש ק ע ל ע .

מורמלט זיך אַ ריטשקעלע:

מור, מור...

וואַרפט מען אים אַ שטיינדעלע:

בור, בור...

קומט אַהער אַ ציגעלע —

הופ, הופ...

לאַדט דאָס אַזײַן דאָס ריטשקעלע:

זופ, זופ!

דאַנקט דערנאָך דאָס ציגעלע:

— מע, מע!

לאַכט מיט פרייד דאָס ריטשקעלע:

— כע, כע!

וואַרט דאָס נאָך, דאָס ריטשקעלע:

בליצט, בליצט.

קומט צו גיין דאָס פאַסטעכל —

זיצט, זיצט.

זופט ער מיט א שטרײַעלע —

טריף, טריף.

כאפט ער פאלד דאָס פֿײַפעלע —

פֿיף, פֿיף...

קוקט זיך צו צו די ווערטער אין דעם ליד, וועלכע זיינען
נעדרוקט שיטערער.

חוץ דעם מעגלעכן און דעם ווייבלעכן מין איז נאָך
דאָ דער נייטראַלער מין. צום נייטראַלן מין געהערן די
ווערטער, וואָס מען גיט צו זיי צו דאָס.
יעטווידער זאכוואָרט געהער צו איינעם פון די דריי
מינים: צום מעגלעכן, ווייבלעכן אָדער נייטראַלן.

פ א ר ק ל ע נ ע ר = פ א ר מ ע ן .

לאכט מיט פרייד דאָס ריטשקעלע.

קומט צוגיין דאָס פאסטעכל.

פאַרגלײַך די ווערטער ריטשקע אין ריטשקעלע. וואָס
פאַר אַ ריטשקע מיינט מען, בשעת מען זאָגט „ריטשקעלע“?

פאַרגלײַך די ווערטער פאַסטעך און פאַסטעכל. וואָס
פאַר אַ פאַסטעך מיינט מען, בשעת מען זאָגט „פאַסטעכל“?

ווי אזוי קען מען זאָגן אַנשטאַט „קליינער טיש“? אַנשטאַט
„קליינע שטוב“? טראַכט אליין צו עטלעכע ווערטער, וואָס זיי
זאָלן באַצייכענען, אַז די זאַך, וועגן וועלכער מען רעדט, איז קליין.
וואָס האָסטו צוגעגעבן צום סוף וואָרט, כּײַ בען זאָל פאַרשטיין,
אַז די זאַך איז קליין?

ווען מען וויל באצייכענען, אז א זאך איז קליין, גיט מען צו צום זאכוואָרט די ענדונג -ל אָדער -עלע. אזעלכע זאכווערטער מיטן באַטייט פון קליינקייט הייסן פאַרקלענער-פאַרמען.

דער טיש איז גרויס. דאָס טישעלע איז קליין. דער בוים בליט. דאָס ביימעלע בליט. די שוועסטער רופט. דאָס שוועסטערל רופט. די קאָץ האָט געכאַפט דעם פּויגל. דאָס קעצל האָט געכאַפט דעם פּויגל. דאָס קינד וויינט. דאָס קינדעלע וויינט. דער קאַפּ טוט אים וויי. דאָס קעפל טוט אים וויי.

די פאַרקלענער-פאַרמען זיינען שטענדיק פון נייט = ראלן מין.

70 *

ארבעט. 129. שרטיב אָן די ווינטערדיקע ווערטער אין דער פאַר-
קלענער-פאַרם :

די טיר	—	דאָס טירל	די טיף	—	דאָס שיפל,	דאָס טישעלע
די זינט	—	דער פיש	—			
דער עפל	—	די טייד	—			
דאָס ליבט	—	דער קישן	—			
דער צייג	—	די וועלט	—			
דער ווינט	—					

דאָס פּאַפּיר — דאָס פּאַפּירל, דאָס פּאַפּירעלע

דאָס קלייד —

די שער —

דער שוך —

די פּור —

דער טיש — דאָס טישל, דאָס טישעלע

די קלייט —

דאָס פעלד —

דאָס בוך —

דאָס הויז —

130. שרײַב אָן די ווײַטערדיקע זאַכווערטער אין דער פּאַר-

קלענער-פּאַרם און באַצײכן דעם מין:

דער פּאַטער — דער פענצשער —

די מוטער — דער פּאַסטעך —

די שוועסטער — דער רעטעך —

דער ברודער — דער שירעם —

דער קאַנאַריק — דער שניידער —

דער מעקער — דער שוסטער —

דער וועווריק — דער אַרבעם —

דער הערינג — דער ציגנינער —

בײַשפּיל: דער פּאַטער — דאָס פּאַטערל.

131. שרײַב אָן די ווײַטערדיקע זאַכווערטער אין דער פּאַר-

קלענער-פּאַרם און באַצײכן דעם מין:

דער קאַפּ — דאָס קעפל, דאָס קעפעלע

דער טאַפּ —

די שטאַפּ —

די נאַז —

דער דראַט —

די פלאם	— דאָס פלעמל, דאָס פלעמעלע
דאָס ברויט	—
דער טאָץ	—
די קאָץ	—
דער קאָם	—
דער פּיס	— דאָס פּיסל, דאָס פּיסעלע
די נוס	—
דער לאָמפּ	—
דער הונט	—
די נרוּב	—
די מויז	— דאָס מינול, דאָס מינעלע
דאָס הויז	—
דאָס אויג	—
די מויד	—
דער שטויב	—

132. שרטיב אָן די ווינטערדיקע זאכנווערטער אין דער פאַר-

קלענער-פאַרם און באַצייכנ דעם מין:

דער בייז	— דאָס ביינדל, דאָס ביינדעלע
דער זון	—
דער האָן	—
די הון	—
די מאַשין	—
די באַן	—
דאָס מולי	— דאָס מינלכל, דאָס מינלכעלע
די זיגל	—
דער שטאַל	—
די פעל	—
דער שטראַל	—
דער קוואַל	—

מ ע ר צ אָ ל פּוֹן אַר ט י ק ל .

דער טיש איז געדעקט — די טישן זיינען געדעקט.
 די באַנק איז צעבראַכן — די בענק זיינען צעבראַכן
 דאָס בוך געפעלט מיר — די ביכער געפעלן מיר.

פאַרגלײַך די דריי זאַצן אין אײנצאָל און מערצאָל. טיש
 איז פון מענלעכן מין ("דער"), באַנק פון וויבלעכן מין ("די"),
 בוך פון נײטראַלן מין ("דאָס"). צי איז אין מערצאָל אויך פאַראַן
 אַ סימן פון מין?

די ווערטער דער, די, דאָס, וואָס באַשטימען דעם
 מין פון די זאַכווערטער, הייסן אַר ט י ק ל .
 אין אײנצאָל איז פאַראַן פאַר יעדן מין אַ פאַונדערער
 אַרטיקל דער, די, דאָס; אין מערצאָל קומט בײַ זאַכווער-
 טער פון אַלע דרייַ מינים דער אַרטיקל די.

אַרבעט. 133. שרײַב אָן די ווינטערדיקע זאַכווערטער מיטן געהע-
 ריקן אַרטיקל אין אײנצאָל און מערצאָל:
 פּאַטער, מוטער, טישל, שוועסטער, פעטער, הענטל, ביכל,
 ברודער, מומע, קאַץ, קאַפּ, באַרד, בערדל.

ד ע ר אַר ט י ק ל „אַ“

אין עסציער שטייט אַ טיש.
 דער טיש איז געדעקט.

איך האָב אַ קאַץ
די קאַץ איז אַווייסע.

איך לייען אַ בוך
דאָס בוך געפעלט מיר.

פאַרגלייך אין דעם ערשטן און דעם צווייטן זאַץ פון אלע דריי
זאַצפאַרלעך די אויסגעטיילטע ווערטער.

אַחוץ דער, די, דאָס איז נאָך פאַראַן דער אַרטיקל אַ.
ביי "דער, די, דאָס" איז דער מין באַשטימט; ביי "אַ"
איז דער מין אומבאַשטימט.
"דער", "די", דאָס" רופט מען באַשטימטער אַרטיקל;
"אַ" רופט מען אומבאַשטימטער אַרטיקל.

אין עסציער שטייט שטייען טישן
די טישן זיינען געדעקט

ביי אונז זיינען פאַראַן קעץ
די קעץ זיינען ווייסע.

אויפן טיש ליגט ביכער
די ביכער געפעלן מיר.

אין עסציער שטייט אַ טיש
דער טיש איז געדעקט

ביי אונז איז פאַראַן אַ קאַץ
די קאַץ איז אַווייסע

אויפן טיש ליגט אַ בוך
דאָס בוך געפעלט מיר

פאַרגלייך די שורות דעכטס און לינקס. ווי אזוי איז די
מערצאַל פון אַ טיש, אַ קאַץ, אַ בוך?

אין מערצאַל קומט ניט קיין אומבאַשטימטער אַרטיקל.

אַרבעט. 134. שרייב אָן די ווייטערדיקע זאַכווערטער אין מערצאַל:
אַ הונט, אַ שטול, אַ הויז, אַ הונ, אַ באַרג, אַ מיידל,
אַ בוך, אַ יונגל, אַ קאַפּ, אַ הוט, אַ טרעפּ.

א. א.ן.

I. דער טיש— א טיש. די באַנק — אַ באַנק. דאָס קינד — אַ קינד.

II. דער אַלמער— אַן אַלמער. דער אַדלער — אַן אַדלער.
די אונגעקע — אַן אונגעקע. דער איבערנאַנג — אַן איבערנאַנג.
דער עמער — אַן עמער. דער אויער — אַן אויער. דער איידעם — אַן איידעם. דער אינפאַל — אַן אינפאַל.

באַמערק, ווי אַזוי עס זעט אויס דער אומבאַשטימטער אַרטיקל אין דער צווייטער גרופע ווערטער.

פאַר אַן אליינהילכער איז דער אומבאַשטימטער אַרטיקל
ניט א. נאָר א.ן.

אַרבעט. 135. שרייב אָן די ווייטערדיקע ווערטער מיט דעם באַ-
שטימטן אַרטיקל אין איינצאַל און אין מערצאַל:

שטאַל, הונט, קאַץ, נוס, שוך, שטאַט, טאַפ, שפאַרבער,
שוועסטער, טויב, רעטער, אַדלער, פענצטערל, טישל, אַרבעט, שניי-
דערין, קעבין, קיניג, אַרבעטער.

136. שרייב אָן די ווייטערדיקע ווערטער מיט דעם אומ-
באַשטימטן אַרטיקל (איינצאַל און מערצאַל):

עמער, אייז, אויוון, טינטער, הענטל, פילקע, אויג, קעסטעלע,
אומעט, אַל, פערדל. אַרעמאַן, ענטל, יאָר, הון, אייל, עיקר=זאָר,
פאַרזאַמלונג, רעזאַלוצע.

137. שרייב אויס פון דיין לייענבוך צוואַנציק זאַכווערטער
מיט דעם באַשטימטן אַרטיקל.

138. שרטיב אויס פון דין לייענבוך צוואנציק זאכווערטער
מיט דעם אומבאשטימטן ארטיקל.

139. שרטיב אויס פון דין לייענבוך צען זאכווערטער
מיט דעם אומבאשטימטן ארטיקל אן.

140. דערמאן זיך און פארשרטיב צען זאכווערטער מיט דעם
באשטימטן ארטיקל דער, צען מיט דעם באשטימטן
ארטיקל די. און צען זאכווערטער מיט דעם בא-
שטימטן ארטיקל דאָס.

141. דערמאן זיך און פארשרטיב צען זאכווערטער מיט
דעם אומבאשטימטן ארטיקל א און 10 זאכווערטער
מיט דעם אומבאשטימטן ארטיקל אן.

75

ב י י ג פ א ל ן .

1. די שוועסטער איז געווען אין שטוב.
2. דער שוועסטערס האָר זינען שוואַרץ.
3. איך האָב געגעבן דער שוועסטער מיין העפט.
4. איך האָב ליב די שוועסטער.

באמערק, ווי אזוי דאָס וואָרט „שוועסטער“ צוזאמען מיטן
ארטיקל באַנענט זיך אין די פיר זאַצן:

1. די שוועסטער.
2. דער שוועסטערס.
3. דער שוועסטער.
4. די שוועסטער.

דאָס זינען די פיר ביינפאלן פון דעם וואָרט שוועסטער.
אָווי רופט מען זיי טאַקע: ערשטער, צווייטער, דריטער,
פערטער ביינפאל.

מיט וואָס איז דער צווייטער, דריטער, פערטער ביינפאל
אנדערש ווי דער ערשטער?

ווי אָווי האָט זיך אין צווייטן פאל געביטן דער אַרטיקל?
צי איז צוגעקומען אָן ענדונג צום זאכוואָרט?

ווי אָווי איז אין דריטן פאל דער אַרטיקל? צי איז דאָ
אויך צוגעגעבן אָן ענדונג צום זאכוואָרט?

ווי אָווי איז אין פערטן פאל דער אַרטיקל? צי איז דאָ צו-
געקומען אָן ענדונג צום זאכוואָרט?

בני די זאכווערטער פון ווייבלעכן מין איז דער
פערטער פאל גלייך צום ערשטן.

צי קען מען זאָגן: דער שוועסטערס איז געווען אין שטוב?

צי קען מען זאָגן: די שוועסטער האָר זינען שוואַרק?

אַרבעט. 142. שטעל צו דאָס וואָרט לערערין אין די ווייטער-
דיקע זאַצן:

1. די לערנט מיט אינרו.

2. דאָס איז דער בוך.

3. גיב דער דין העפט.

4. איך האָב געטראָפן די אין נאַס.

143. אַנשטאַט דעם וואָרט „לערערין“ שטעל אַרין אין די

זאַצן פון דער אַרבעט 142 די ווייטערדיקע ווערטער:

פרוי, מוטער, פלימעניצע, שניידערקע, באַלעבאַסטע.

144. שרײַב אָן אין כלופיקלעך אַלע פיר ביינפאלן פון

די ווייטערדיקע זאכווערטער צוזאַמען מיטן באַשטימטן

אַרטיקל:

יידענע, חברטע, פרובירן, נייטאַרין, פלמידה, טאַכטער.

ב י י ג פ א ל ן .

1. דאָס קינד איז געווען אין שטוב.
2. דעם קינדס האָר וויינען שוואַרץ.
3. איך האָב געגעבן דעם קינד מיין העפט.
4. איך האָב ליב דאָס קינד.

באַמערק, ווי אַזוי דאָס וואָרט "קינד" צוואַמען מיטן אַרטיקל
באַנענט זיך אין די פיר זאַצן:

1. דאָס קינד.
2. דעם קינדס.
3. דעם קינד.
4. דאָס קינד.

דאָס זיינען די פיר ביינפאַלן פון דעם וואָרט קינד
ערשטער, צווייטער, דריטער, פערטער ביינפאַל.
מיט וואָס איז דער צווייטער אַנדערש ווי דער ערשטער?
ווי אַזוי איז דער צווייטער ביינפאַל? ווי אַזוי איז דער פערטער
ביינפאַל?

בני די זאַכווערטער פון נייטראַלן מין איז דער
פערטער ביינפאַל (פונקט ווי בנים ווייבלעכן מין) גלייך
צום ערשטן.

145. שרײַב אָן אין סלופיקלעך אַלע פיר ביינפאַלן פון
די ווייטערדיקע זאַכווערטער צוואַמען מיטן באַ-
שטימטן אַרטיקל:
דאָס פערד, דאָס פייגעלע, דאָס פלאַטערל, דאָס מענטשעלע,
דאָס חיהלע.

ארבעט. 146. שטעל צו דאָס וואָרט פּי ק ס ל און די ווייטערדיקע
זאָצן:

1. דאָס איז אוועק צום טיך.
2. דעם עק איז צוגעפרוירן צום אייז.
3. דעם איז אַ שאַך געווען צו פאַרלירן אַ פאַך
הערעלעך]
4. דער וואָלף האָט געראַטעוועט דאָס

147. אַנשטאָט דעם וואָרט „פּי ק ס ל“ שטעל אַריין אין די
זאָצן פון דער אַרבעט 146 די ווערטער:
דאָס קעצל, דאָס הינטל, דאָס שעפעלע.

77

ב י י ג פ א ל ן.

1. דער ברודער איז געווען אין שטוב.
2. דעם ברודערס האָר זינען שוואַרץ.
3. איך האָב געגעבן דעם ברודער מיין העפט.
4. איך האָב ליב דעם ברודער.

באַמערק, ווי אזוי דאָס וואָרט „ברודער“ צוזאַמען מיטן
אַרטיקל באַגעגנט זיך אין די פיר זאָצן:

1. דער ברודער.
2. דעם ברודערס.
3. דעם ברודער.
4. דעם ברודער.

דאָס זינען די פיר ביינפאלן פון דעם וואָרט ברודער:
ערשטער, צווייטער, דריטער, פערטער ביינפאל.
מיט וואָס איז דער ערשטער ביינפאל אנדערש ווי דער
ערשטער? ווי אזוי איז דער דריטער ביינפאל? דער פערטער?

בני די זאכווערטער פון מענלעכן מין איז דער פער-
טער פאל גלייך צום דריטן.

אַרבעט. 148. שרטיב אָן אין סלופיקלעך אלע פיר ביינפאלן פון
די וויטערדיקע זאכווערטער צוזאמען מיטן באַ-
שטימטן אַרטיקל:
פאַטער, מחותן, איידעם, פלימעניק, גיבור, העלד.

78

בייגונג פון מערצאל.

זינען געווען אין שטוב. { די ברודער
1. די שוועסטער
די קינדער

האָר זינען שוואַרץ. { די ברודער
2. די שוועסטער
די קינדער

מיין העפט. { די ברודער
3. איך האָב געגעבן
די שוועסטער
די קינדער

4. איך האָב ליב }
די שוועסטער. }
די ברודער. }
די קינדער. }

אַט דאָס זינען די פיר בייגפאלן פון די ווערטער: דער
ברודער, די שוועסטער, דאָס קינד אין מערצאָל:

1. די ברודער די שוועסטער די קינדער
2. די ברודערס די שוועסטערס די קינדערס
3. די ברודער די שוועסטער די קינדער
4. די ברודער די שוועסטער די קינדער

אין מערצאָל ווערן די זאכווערטער פון אַלע דריי
מינים געבויגן אויף איין אופן: דער ערשטער, דריטער און
פערטער פאל זינען גלייך צווישן זיך.

79

פ ר ט = נ ע מ ע ן

ווען איך רייד וועגן דער שטאָט ווילנע, קען איך זאָגן:

1. די שטאָט איז גרויס.

2. ווילנע איז גרויס.

צי זינען די אויסדרוקן אין ביידע זאצן די זעלבע? צי איז

דער פשט פון ביידע זאצן אויך אַן אַנדערער?

פאַרגלייך ווינטער דאָס וואָס איך זאָג וועגן מיין ברודער

היימען:

1. דער ברודער האָט מיר געבראַכט אַ מתנה.

2. היים האָט מיר געבראַכט אַ מתנה.

פארגליך נאך:

דער שרנבער האָט אָנגעשריבן „דאָס מעסערל“.
שָׁלוֹם = עֲלִיכֶם הָאָט אָנגעשריבן „דאָס מעסערל“.

זאָכווערטער, וואָס באַצייכענען אַ גאַנצע ריי ענלעכע
זאָכן, רופט מען כָּל־ל = נעמען.
זאָכווערטער, וואָס באַצייכענען געוויסע איינציקע זאָכן,
וועלכע מיר ווילן אויסטיילן פון אַנדערע ענלעכע, רופט
מען פֿר־ט-נעמען.

ארבעט. 149. שרנב איבער צו זיך אין העפט די וויטערדיקע
זאָצן און שטרנך אונטער די כָּל־ל = נעמען איין מאָל,
די פֿר־ט-נעמען צוויי מאָל:

ויכעלע איז אַראָפּ אין גאַרטן געועגענען זיך מיט
אירע בלומען. אין גאַרטן האָט זי געטראָפּן איר תּכרמטע
בלומע. דער קלאַם האָט באַשלאָסן, אז תּיים וואָל טראָגן
די פּאָן. קיינער אין דער וועלט איז נישט געווען אזוי
צופרידן מיטן וואַרעמען ליכטיקן נאָך-פּסח, ווי איר, פּייסע
דעם חנוּם יונגל, מאָטל, און דעם שָׁכנֶם קעלבּל, וואָס
מען רופט דאָס מעני.

150. שרנב איבער דאָס ליד און שטרנך אונטער די
פֿר־ט-נעמען.

ד י מ י ש פּ ח ה.

מיך רופט מען זלמן,
דער טאַטע הייסט קלמן
מיין ברודע- הייסט זרח,
דער זיידע הייסט ברוך,

די מומע הייסט קיילע,
די שוועסטער הייסט ביילע,
דאָס פּערדל הייסט סירקע,
דאָס קעצל הייסט מירקע,
די באַבע הייסט יאַכע, —
די גאַנצע מישפּחה.

80

בייגרונג פון פּרַט=נעמען.

1. דער ברודער לערנט מיט מיר.
מאיר לערנט מיט מיר.
2. דעם ברודערס בוך געפעלט מיר.
מאירס בוך געפעלט מיר.
3. איך גיב דעם ברודער דאָס העפט.
איך גיב מאירן דאָס העפט.
4. איך האָב ליב דעם ברודער.
איך האָב ליב מאירן.

קוק זיך אַינן אין די ערשטע און די צווייטע שורות פון יעדן זאַץ=פּאַרל. צי איז פּאַראַן אַן אונטערשייד אין דער בייגונג פון די כּלל=נעמען און פון די פּרַט=נעמען? אין וועלכע בייגפּאַלן איז פּאַראַן דער אונטערשייד? אין וואָס באַשטייט דער אונטערשייד? שטעל אַוועק אין די ערשטע שורות פון אַלע פיר זאַץ=פּאַר=לעך דאָס זאַכוואָרט שוועסטער, אין די צווייטע שורות דאָס זאַכוואָרט אָסתר. צי איז דאָ אויך פּאַראַן אַן אונטערשייד אין

דער ביינונג פון די כלל-נעמען אין פֿרֿט-נעמען? אין ״וועלכע ביינ״
פֿאלן? אין וואָס באַשטייט דער אונטערשייד?

פֿאַרנלעך די ווינטערדיקע זאַץ-פֿאַרלעך:

1. דאָס קעלבל איז געווען צופֿרידן.
מעני איז געווען צופֿרידן.
2. דעם קעלבלס פֿרייד איז גרויס.
מענים פֿרייד איז גרויס.
3. מען האָט דעם קעלבל געגעבן עסן.
מען האָט מענין געגעבן עסן.
4. מען האָט דאָס קעלבל אַוועקגעפֿירט אין פעלד.
מען האָט מענין אַוועקגעפֿירט אין פעלד.

קוק זיך אַזוי אין די ערשטע און צווייטע שורות פֿון יעדן
זאַץ-פֿאַרל. צי איז פֿאַראַן אַן אונטערשייד אין דער ביינונג פֿון די
כלל-נעמען און די פֿרֿט-נעמען? אין וועלכע ביינפֿאלן? אין וואָס
באַשטייט דער אונטערשייד?

פֿרֿט-נעמען, וואָס באַצייכענען מענטשן אָדער בעלי-
חיים, האָבן אין דריטן און פֿערטן ביינפֿאל אַ באַזונדערע
פֿאַרם, וואָס ענדיקט זיך אויף -ן.
פֿרֿט-נעמען בייגן זיך בּךֿרֿךֿ-כלל אָן דעם אַרטיקל.
פֿרֿט-נעמען בייגן זיך נאָר אין איינצאַל.

אַרבעט. 151. ביינ לויטן מוסטער פֿון האַיר, אַסתר, מעני אין
אַלע פֿיר ביינפֿאלן:
בַּחל, אַבְרָהָם, מיכל, דבורה, חנה.

152. טראַכט צו 4 זאַצן, ווי סױאַלן זיך באַגעגענען אַלע
ביינפֿאלן פֿון די ווערטער פֿון דער אַרבעט 151.

153. באשמים די בנינפאלן פון די פֿרט-נעמען אין די
ווינטערדיקע זאצן:

פֿרץ פארנעמט דעם אויבנאָן אין דער נייער ייִדישער
ליטעראַטור. פֿרצעס ווערק לערנט מען אין אלע אונדזערע
שולן. פֿרצן פלעגן אַ סך שרײַבער ווייזן זייערע ווערק
פארן דרוקן. פֿרצן האָט מען זייער ליב געהאַט. שָלוֹם=
עליכם האָט זיך אליין אָנגערופן מענדעלעם אייניקל. האָסט
געלייענט ריזענען?

* 81

א כ ט ז א כ ו ע ר ט ע ר.

וואָס זאָגט איר אויף דעם יודנס איינפאל? מיט
דעם מענטשן איז ניט אויסצוהאַלטן. הערשעלע האָט זיך
געלערנט ביים רבין אין חדר. איך גיי שפּאַצירן מיטן
טאַטן, מיט דער מאמען און מיטן זיידן. רויטהיטעלע האָט
אזעקגעטראָגן לאָבונג פאר דער באַבען. דער מומען גע=
פעלט ניט מיין זינגען.

1. דער טאַטע
2. דעם טאַטנס
3. דעם טאַטן
4. דעם טאַטן

אזוי ווי טאַטע ווערן געבויגן אויך ייד. מענטש,
זיידע, רבי.

1. די מאמע
2. דער מאמעס
3. דער מאמען
4. די מאמע

אזוי ווי מאמע ווערן געבויגן אויך באַבע, מומע.
אין דריטן בייגפאל פון די דאָזיקע ווערטער דארף
מען פארן נון שרייבן אין איינען.

אַרבעט. 154. שרייב איבער די ווינטערדיקע זאַצן און שטעל
אָוועק די אייננערינגלטע ווערטער אין דעם נע-
העריקן בייגפאל:

איך האָב געווען דעם (ווידע). זי האָט גערעדט מיט
דער (מומע). וועמען האָסטו מער ליב: דעם (מאמע)
אָדער די (מאמע)? דער תלמיד איז אָוועק צו אַן אנדער
(רבי). איך האָב דערקענט די (באָבע) פונדערווייטנס.
איידער מען דערקענט דעם (מענטש) מוז מען מיט אים
אויפּעכן אַ שעפל זאַלן. וואָס האָסטו געוואָלט פון דעם
(ויד)?

אונדזער שול.

אונדזער קלאַס געפינט זיך אין אַ גרויסן צימער אויף
דעם דריטן גאָרן. במעט דער גאַנצער צימער איז אָנגע-
שטעלט מיט בענק; פאַרנט שטייט אַ טישל מיט אַ שטול

פאר דעם לערער. הונטער דעם מישל שטייט א מאָוול.
אנטקעגן דער מיר הענגט פֿרצעס בילד.

באָמערק די ווערטער: אין, אויף, מיט, פֿאַר, הינט
טער, אַנטקעגן. אָועלכע ווערטער רופֿט מען פֿאַרווערט-
טער; מען נוצט זיי ניט אַליין פֿאַר זיך, מען שטעלט זיי נאָר
צו צו אַנדערע ווערטער.

פֿאַראַן נאָך אַסך פֿאַרווערטער; אַט זינען עטלעכע פֿון זיי:
אויסער, אונטער, איבער, אַנשטאַט, ביי, וועגן, פֿון,
צווישן, צוליב.

אַרבעט. 155. שרעב איבער די ווינטערדיקע זאַצן אין שטרעך:
אונטער די פֿאַרווערטער:

דאָס הויז שטייט אויף דער ערד. מיר זינען געווען
ביי דער יידענע. דערלאַנג מיר דעם טעלער פֿון דער שאַפֿע.
ער האָט אַ שם פֿאַר דעם בעסטן בעל-מלאַכה. מיר לויפֿן
האַסטיק אַהיים מיט די מתנות. ער איז אַוועק מיט דער
ציג אַהיים.

אַלע פֿאַרווערטער פֿאָדערן צו זיך דעם דריטן בייגפֿאַל.

פֿאַרקירצטער אַרטיקל.

אויף דעם דריטן נאָרן = אויפֿן דריטן נאָרן.

פֿאַר דעם לערער = פֿאַרן לערער.

אונטער דעם מישל = אונטערן מישל.

אין דעם ביכל = אינעם ביכל.
 פון דעם אלמער = פונעם אלמער.
 צו דעם ברודער = צום ברודער.

פארגלייך די ווערטער אין דעם רעכטן און אין דעם לינקן
 סלופיקל:

אויף דעם — אויפן
 פאר דעם — פארן
 אונטער דעם — אונטערן

מיט וואָס שייַדט זיך אונטער דאָס לינקע סלופיקל פון דעם
 רעכטן? צי שייַדט זיך עס אונטער ווי עס איז אין טייַטש אויך?

פאָרווערטער, וואָס שטייען פאַר זאָווערטער פון
 מעגלעכן אָדער נייַטראַלן מין, קענען זיך טיילמאָל צונויפגיין
 מיט דעם באַשטימטן אַרטיקל, וואָס געהער צום דעם דאָזיקן
 זאָוואָרט. דער טייַטש פון די ווערטער בלייבט דערבייַ דער
 זעלבער.
 באַמערק די שרייַבונג: פונעם, אינעם.

אַרבעט. 156. שרייַב איבער ווינטערדיקע זאַצן און מאַך זיי איבער
 אזוי, אַז אַנטשאַט די צונוימענאַסענע פאַרמען פון
 פאַרוואָרט און אַרטיקל זאָלן שטיין די פּוּלע פאַר-
 מען לויטן מוסטער:
 איך בין גענאָגען צהיים מיטן טאַטן — איך בין גענאָגען
 צהיים מיט דעם טאַטן.

איך בין געווען ביים דאָקטאָר. פאַרוואָס ביסטו ניט
 געווען אויפן שפּאַציר? לויף באַלד אַוועק צום לערער.
 די פאַרווערטער קענען זיך צונויפגיין מיטן באַשטימטן

ארטיקל. מאך די גאנצע ארבעט לויטן ערשטן בנישפיל.
שלום-עליכם האָט אָנגעשריבן אַ ווערק, וואָס הייסט: „פונעם
רִאָרד“.

ארבעט. 157. מאַך איבער די ווייטערדיקע זאַצן אַזוי, אַז אַנשטאַט
די פּילע פּאַרמען פון פּאַרוואָרט און אַרטיקל זאָלן
שטיין די צונויפגענאַסענע לויטן בנישפיל:

אויף דעם פרייעטשיק ברענט אַ פייערל — אויפן פרייע
שעטשיק ברענט אַ פייערל.

ער האָט אַ ישׁ פאַר דעם בעסטן בעל-מלאַכה. איך
בין צוגעגאַנגען צו דעם דאָקטאָר. ביי דעם מיין, פון ביידע
ברעגן, זיינען שטיבלעך פיל געלעגן. נאָך דעם וומער קומט
דער ווינטער. אויף דעם דעכל ליגט אַ קעצל. איך בין
אַראָפּגעקראָכן פון דעם בוים. פֿסח איז מאַטל אַרויס אין
דעם נייעם פֿגד. עס וועט זײַן אַ סוף צו דעם פּראָסט און
צו דעם שמורעם.

* 84

ר צ ט ע ר א ר ט י ק ל .

איך בין געגאַנגען מיט דער שוועסטער. ער איז
אויפגעשטאַנען פון דער ערד. אין דער אָוערע שווימען
פיש. זי איז אָפּגעווען ביי דער באַבען דרײַ שעה.

צי קען מען זאָגן: איך בין געגאַנגען מיטן שוועסטער?

צי קען מען זאָגן: ער איז אויפגעשטאַנען פונעם ערד?

דאָס פּאַרוואָרט גיסט זיך צונויף נאָר מיטן וואָרט
דעם, דאָס הייסט מיטן אַרטיקל פון דעם מענלעכן און
נייטראַלן מין.

מען דאַרף דעריבער זאָגן און שרײַבן:

ער ווײַנט הינטער דער שטאַט (ניט: הינטערן).

דער טאַטע ניט אַ מאַך מיט דער האַנט (ניט: מיטן).

איך שפּיל זיך אויף דער נאַס (ניט: אויסן).

חיים גליטש זיך איבער דער פּאַדלאַגע (ניט: איבערן).

אַרבעט. 158. שטעל אַזעק די אינגערענע ווערטער אין דעם
דריטן בייגפּאַל:

ער שטייט בײַ (די וואַנט). ער איז אַריבערגעלאָפּן

איבער (די גאַס). דער נאָענטסטער וועג צו אונדז איז

דורך (די לאַנקע). דער בית-מדרש שטייט הינטער (די

שול). ער איז צוגעגאַנגען ביז (די טיר).

85

פאַרווערטער אָן אַרטיקל.

נעכטן בין איך אַרויס פון שטוב אַכט אַ זייגער אינעם
דערפרי. אַרום טויער קלייבן זיך מענטשן. הינט קומט
פאַר בײַ אונדז אין שול דער סיום. אַנטקעגן טעאָטער
שטייען נאָך צוויי גרויסע בינינים. אין שטאַט איז לעבעדיק.

פארנליך:

פון שטוב — פון דער שטוב.
ארום טויער — ארום דעם טויער.
אין שול — אין דער שול.
אנטקענן טעאטער — אנטקענן דעם טעאטער.
אין שטאָט — אין דער שטאָט.

טיילמאָל קען דער באשטימטער ארטיקל נאָך אפּאָר-
וואָרט אַרויספאלן אינגאַנצן. דער טײַטש פון די ווערטער
בלייבט דערביי דערוועלבער.

86 •

אונטער, הינטער.

דער צווייטער גאָרן איז אונטערן דריטן, דער ערשטער
איז אונטערן צווייטן. פאָרוואָס שטייט עפעס הינטער דער
טיר? ווי לאַנג קען אַ גוטער שווימער בלייבן אונטערן
וואַסער? איך וועל גיין פאָראַויס, און דו וועסט גיין
הינטער מיר. לאַמיר גיין הינטערוועילעכטס. דער שניידער
האַט צוגענייט דעם אונטערשלאַק.

באַמערק די שרעכונג און דעם באַטייט פון אונטער אין
הינטער.

אונטער און הינטער זיינען צוויי באַזונדערע
פאַרווערטער, כאָטש אין ריידן קלינגען זיי אַפּטמאַל גלייך.
אונטער הייסט נידעריקער פון עפעס, דער היפּוך
דערפון איז איבער.
הינטער הייסט ווינטער פון עפעס, דער היפּוך דער-
פון איז פאַר.

אַרבעט. 159. שרייב איבער די ווינטערדיקע זאַצן און שטעל צו
אונטער דער הינטער:

— דעם הויז איז פאַראַן אַ גרויסער גאַרטן. — דעם הויז
איז פאַרנראָבן אַן אוצר. קליינע קינדער האָבן ליב צו קריכן —
טיש. דער שניי קנאַקט — די פיס. די בענק אין קלאַס שטייען
איינע — דער אַנדערער. — דער שטוב איז אַ שטאַל. — דער
שטוב איז אַ קעלער.

אַרבעט. 160. נעם אַ בוך אין אַ העפט און ווייז באַשטימפערלעך
דאָס בוך לינט אונטערן העפט.
דאָס בוך לינט הינטערן העפט.

161. ווייז באַשטימפערלעך:

דאָס בענקעלע שטייט אונטערן טיש.
דאָס בענקעלע שטייט הינטערן טיש.

87

צווייטער בייגפאל.

היימס פוס איז שוין געזונט. דעם זינגלס פירף האָט
אַפּגעהילכט איבער דער גאַנצער שטוב. דעם קונצנטאַ-
כערס רייף האָט זיך צעבראָכן.

מיר זאָגן: חיימס פּוּס. צי וועלן מיר אויך זאָגן: דעם
טיש'ל פּוּס איז צעבראָכן, דער שאַפּעס פּוּס איז פּאַרריכט?
ווי אזוי וועלן מיר זאָגן אָנשטאַט דעם?

מיר זאָגן: דעם יונגלס פּינף. צי וועלן מיר אויך זאָגן:
דעם ווינטס פּינף? ווי אזוי וועלן מיר זאָגן אָנשטאַט דעם?
מיר זאָגן: דעם קונצנמאַכערס רייף. צי וועלן מיר
אויך זאָגן: דעם פעסעלעס רייף? ווי אזוי וועלן מיר זאָגן
אָנשטאַט דעם?

חייס, יונגל, קונצנמאַכער זינען זאַכווערטער;
טיש'ל, שאַפּע, פעסעלע זינען אויך זאַכווערטער; טאָ וואָס
איז דער אונטערשייד?

ניבאָ קלער, וועלכע פון די דרבי זאַכווערטער באַצייכענען
באַלעבסטע זאַכן און וועלכע דרבי זאַכווערטער באַצייכענען ניט
באַלעבסטע זאַכן.

זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען ניט באַלעבסטע
זאַכן, האָבן בן־ך-ללל ניט קיין צווייטן בייגפאַל; אָנשטאַט
דעם ווערט גענוצט דעם דריטער בייגפאַל פון דעם זעלבן
וואָרט מיטן פּאַרוואָרט פּוּן.

בני אונדו אין שטוב זינען פאַראַן די ווערק פון שלום=
עליכמען = בני אונדו אין שטוב זינען פאַראַן שלום-עליכמס
ווערק.

דאָס הויז פון זיין ברודער געפעלט מיר זייער = זיין ברו-
דערס הויז געפעלט מיר זייער.

דאָס בוך פון מיין חבר האָב איך שוין איבערגעלייענט=
מיין חברס בוך האָב איך שוין איבערגעלייענט.

בני זאַכווערטער, וואָס באַצייכענען באַלעבסטע
זאַכן, איז בעסער צו באַנוצן דעם צווייטן בייגפאַל
איידער דעם דריטן בייגפאַל, מיטן פּאַרוואָרט פּוּן.

בייגונג אין איינצאָל און מערצאָל.

באַלעבטע זאַכן

ייִטראַלער מין	ווייבלעכער מין	מענלעכער מין
	איינצאָל	
1. דאָס קינד	1. די שוועסטער	1. דער ברודער
2. דעם קינדס	2. דער שוועסטער	2. דעם ברודערס
3. דעם קינד	3. דער שוועסטער	3. דעם ברודער
4. דאָס קינד	4. די שוועסטער	4. דעם ברודער

מערצאָל

1. די קינדער	1. די שוועסטער	1. די ברודער
2. די קינדערס	2. די שוועסטערס	2. די ברודערס
3. די קינדער	3. די שוועסטער	3. די ברודער
4. די קינדער	4. די שוועסטער	4. די ברודער

אומבאַלעבטע זאַכן

נייטראַלער מין	ווייבלעכער מין	מענלעכער מין
	איינצאָל	
1. דאָס בוך	1. די באַנק	1. דער טיש
2. —	2. —	2. —
3. דעם בוך	3. דער באַנק	3. דעם טיש
4. דאָס בוך	4. די באַנק	4. דעם טיש

מערצאָל

1. די ביכער	1. די בענק	1. די טישן
2. —	2. —	2. —
3. די ביכער	3. די בענק	3. די טישן
4. די ביכער	4. די בענק	4. די טישן

וואָס פאַר אַ ביינונג האָבן די זאַכווערטער אין מערצאַל?
קוק זיך אײַן באַזונדער אין די זאַכווערטער, וואָס באַצײ-
כענען באַלעבטע זאַכן, און אין די זאַכווערטער וואָס באַצײכענען
אומבאַלעבטע זאַכן.

פאַר וואָסער פאַל האָבן אַ ספּעציעלע מערצאַל-פאַרם די
זאַכווערטער, וואָס באַצײכענען באַלעבטע זאַכן?

צי האָבן די זאַכווערטער, וואָס באַצײכענען אומבאַלעבטע
זאַכן, אײַך וועלכע עס איז ספּעציעלע פאַרמען פון ביינפאַל אין
מערצאַל?

טאָ לויט וואָס דערקענט מען דאָ דעם ביינפאַל?

זאַכווערטער, וואָס באַצײכענען אומבאַלעבטע זאַכן,
האָבן ניט קײן שום ספּעציעלע בייגפאַל-פאַרמען אין
מערצאַל, און אײַך דער אַרטיקל זײערער בײַט זיך ניט.
אויב אַ זאַכוואָרט האָט ניט קײן ספּעציעלע פאַרם פאַר
וועלכן עס איז בייגפאַל, דאַרף מען דעם בייגפאַל דערקענען
לויטן באַטײט.

ווי אַזוי וועט זײַן די ביינונג פון דער פאַטער, די
מוטער אין מערצאַל?

1. — , — (ריידן זיך דורך מיטן לערער).

2. — , — (רייד אײַך דער עלטערן-פאַרוואַלטונג
האָבן זײער אויסגענומען בײַ די לערער).

3. (די לערער האָבן געשיקט מתנות) , — , —

4. (די לערער האָבן געזען אין נאָם) , — , —

בײַ זאַכווערטער, וואָס באַצײכענען באַלעבטע זאַכן,
זײנען אײַך אַלע פיר בייגפאַלן אין מערצאַל גלײַך, אויב
דער ערשטער בייגפאַל מערצאַל ענדיקט זיך אײַך — 5.

ארבעט. 162. שרײַב אויס פון דער ווינטער-דיקער דערציילונג אלע זאכנווערטער און נעפֿין אויס: א) צי באַצײכענען זיי באַלעכטע אָדער אומבאַלעכטע זאכן; ב) צי זײַנען דאָס כלל-נעמען אָדער פרט-נעמען; ג) אין וואָסער בײַנפֿאַל זײ שטײען.

פֿינע פֿרירט זיך אָפֿ אַ פֿיסל.

דער שניי איז גרויס, דער פֿראַכט קנאָקט, און עס בלאָזט אַ שאַרפֿער קאַלטער ווינט.
שאַ, פֿינע מײַנער גײט אויף די טרעפֿ און ווײַנט.
איך עפֿן די טיר. פֿינע קומט אַרײַן בלוי ווי אַ מילק.
— פֿינעלע, אואַר מײַנער, וואָס ווײַנסטו?
זעק איך צוועק פֿינען אויפֿן טיש, מו אים אויס די שױכלעך און נעם אים רײַבן די פֿיסלעך.

ב ע ר ל ד ע ר צ י י ל ט :

איך האָב זיך אויפֿגעכאַפֿט שפּעטלעך. גיך, גיך, אַנטאָן זיך, מען דאַרף דאָך גײן אין קלאַס! רופֿט זיך אָפֿ צו מיר די מאַמע:
— דו וועסט הינט ניט גײן אין קלאַס.
פרעג איך בני איר:
— פֿאַרוואָס?
ענטפֿערט זי:

— וויל דינע שייך זיינען ביים שוסטער. ער האט צוגעזאגט אפצוברענגען די שייך נאך אינאוואנט, נאָר ער האט ניש געהאלטן וואָרט. און דו קענסט דאָך ניש אַרויסגיין בײַ אַזאַ וועטער אין די אַלטע לעכערדיקע שייך. איך וועל ניש לאָזן.

מיט וואָסערע ווערטער רעדט בערל וועגן זיך? וועגן דער מאַמען?

מיט וואָסערע ווערטער רעדט די מאַמע וועגן זיך? וועגן בערלען? וועגן דעם שוסטער?

צי האָסטו אַמאָל געהערט, ווי אַזוי קליינע קינדער ריידן? זיי זאָגן אויף זיך: ע ליק וויל עסן; חנה לע האָט ניש געזען. ווי אַזוי זאָגן גרויסע מענטשן וועגן זיך?

שמעל זיך פֿאַר, אַז דו רעדסט מיט דיין חברטע ביילע. צי וועסטו פרעגן: ביילע האָט היינט פֿאַרשפּעטיקט אין קלאַס? ניין, טאָ ווי אַזוי דען וועסטו פרעגן?

מיט די ווערטער איך, דו, ער, זי, עס קען מען פֿאַרבייטן זאַכווערטער.

אַרבעט. 163. שרײַב איבער צו זיך אין העפט די ווינטערדיקע זאַצן און דערשרײַב די ווערטער, וואָס פעלן:

בערל איז אַ ווילער יונג, נאָר — קען ניש ציילן. בייזערט זיך אויף — דער טאַטע: " — ביסט דאָך אַ גרויסער יונגל, — ווייסט ניש, וויפיל איז דײַ און פינף!" נאָר די מאַמע דריקט — צום האַרצן; — האָט ליב בערלען און — ווייסט, אַז ווען — וועט אױסוואַקסן. וועט — זיך אויסלערנען אַלצדינג.

פ א ר ב י י ט נ ע מ ע ן .

א י י נ צ אָ ל

1. איך	דו	ער	זי	עס (דאָס)
—	—	—	—	—
3. מיר	דיר	אים	איר	אים (דעם)
4. מיך	דיך	אים	זי	עס (דאָס)

ט ע ר צ אָ ל

1. מיר	איר	זיי
—	—	—
3. אונדז	אונך	זיי
4. אונדז	אונך	זיי

די ווערטער איך, דו, ער, זי, עס מיט זייערע
 בייגפאלן אין איינצאל און מערצאל רופט מען פארביי-
 טיקע זאכווערטער אָדער פארבייטנעמען. זיי
 קענען שטיין אי אָנשטאַט כלל-נעמען, אי אָנשטאַט פּרטי-
 נעמען.

דערמאָן זיך, וואָס עס איז אין § 5 געווען גערעדט וועגן די
 פּערוואָניען;

דער וואָס רעדט רופט זיך ערשטע פּערוואָן;

דער צו וועמען מען רעדט רופט זיך צווייטע פּערוואָן.

דער וועגן וועמען מען רעדט רופט זיך דריטע פּערוואָן.

אויף וועמען זאָגט דער וואָס רעדט: איך, מיר? און
 וועמען זאָגט מען: דו, איר? און אויף וועמען זאָגט מען: ער,
 זי, עס, זיי?

איך, מיר זינען פארבייטנעמען פון דער ערשטער
פערזאן;

דו, איר זינען פארבייטנעמען פון דער צווייטער
פערזאן;

ער, זי, עס, זיי זינען פארבייטנעמען פון דער
דריטער פערזאן.

די אלע ווערטער צוזאמען רופט מען פערזענלעכע
פארבייטנעמען.

די פערזענלעכע פארבייטנעמען האָבן ניט קיין צווייטן
בייגפאל; אָנשטאָט דעם ווערט גענוצט דער דריטער בייג-
פאל מיטן פּאַרוואָרט "פון".

פּאַרנליך: מענטשן — נייען — כּוּען — נייט.

אַ מענטש — עמעצער נייט.

דער טאַטע נייט — ווער — נייט?

די ווערטער: מען, עמעצער, ווער זינען אויך
פארבייטנעמען.

פאַראַן נאָך אַנדערע פאַרבייטנעמען, וועגן וועלכע עס וועט
שפּעטער קומען צו רייד.

פאַרקירצטע פּערזענלעכע פאַרבייטנעמען.

איך גיי שפּאַצירן = כּניי שפּאַצירן.

עס רויט = ס'רויט.

מען אַרבעט = מ'אַרבעט.

די פארבייטונגען איך, עס, מען קענען קומען פאר
קירצט אויך.

91

ארבעט. 164. שרעב אויס פון דעם ווייטערדיקן ליד אלע פארבייט-
ונערטער און באשטיים זייער פארם (ביינפאל, צאל):

ש ט י פ ע ר יי.

איך ווייס ניט ווי איר, נאָר למאי זאָל איך זאָגן:
נאָך ערגער ווי שויט האָב איך פינט זיך צו צוואַנג!
ביהאָב פינט, אז די זיף קריכט מיר גלייך אין די אויגן,
און דאָך מוז איך שטיין פאר דער שיסל געבויגן
און לאָזן זיך טאָן, וואָס דער מאמען פארווילט זיך.
זי רייכט מיר די נאָז און זי שרייבט און זי שילט זיך:
וואָס שטייט און דרייט זיך פונקט ווי אַ וואָרעם?
זי טוט מיך אַ הייב און אַ נעם אונטער אָרעם,
און פוּק! מיר דאָס קעפל אין וואָסער געטונקען...
גוואַלד, ראַטעוועט, קינדער, אָט ווער איך דערטרונקען!
איך וואָרף זיך דערשראָקן און דריגע אַ פיסל;
ווען נעמט שוין אַ סוף צו דער טרייפּענער שיסל?
אין נאָכדעם דאָס קעמען: מען שלעפט און מען שטופט מיך,
מען רייכט מיר די האַר און מען קראַצט און מען צופט מיך. —
איך ווייס ניט ווי איר, נאָר למאי זאָל איך זאָגן:
נאָך ערגער ווי שויט האָב איך פינט זיך צו צוואַנג.

165. שרײַב איבער די ווייטערדיקע זאצן און שטעל אריין
דעם געהעריקן פֿארבײַטונגסמען:

דער ברודער איז נאָך נישט געקומען, — האָט זיך
פֿארהאַלטן אין וועג. דעם ברודער וועט זייער געפֿעלן די
מתנה, וואָס — האָב פֿאר — אָנגעגרייט. דאָס שרײַפֿעלע
קענסטו אַרויסוואַרפֿן, — איז שוין אינגאַנצן צעבראַכן. די
קינדער זיינען מיר, — האָבן זיך געשפּילט אַ גאַנצן פֿאַר-
מיטאָג.

166. שרײַב אויס פֿון די ווייטערדיקע זאצן די פֿאַרבייט-
נעמען, און לעבן זיי שטעל אַוועק די זאַכווערטער,
וועלכע זיי פֿאַרבייטן; שטעל צו די ציפֿער 1, 3, 4
צו באַצײכענען דעם בײַגפֿאַל.

ביישפּיל: 1. זי — די שוועסטער.

די שוועסטער נייט אַ גאַנצן טאָג, זי דאַרף פֿאַרענ-
דיקן די אַרבעט. טראָג באַלד אַוועק די נאָדלען צו דער
שוועסטער, מאַקע צו איר אַהיים. די שוועסטער וועט באַלד
זײַן דאָ, איך האָב זי שוין געזען גײענדיק.

92

בײַגפֿאַל בײַ פֿאַרווערטער.

קום מיט מיר. גײ צו צו מיר. דאָס קישעלע ליגט
אויף דער ערד. איך האָב גרויס הנאה פֿון דעם ביכל.
דער פֿאַטער גלעט דאָס קינד איבערן קעפֿעלע. קריך
אַראָפּ אונטער דעם מישעלע.

נאָכן פאַרוואָרט שטייט דער דריטער בייגפאל.

ארבעט, 167. שרײַב איבער די ווייטערדיקע זאַצן צו זיך אין העפט
און שטעל די איינגעריינגלטע ווערטער אין דעם
געהעריקן בייגפאל:

צו (איך) האָט דאָס ניט. וואָס קלערסטו וועגן (דאָס ביכל)?
אויף (דאָס בערגל) שטייט אַ בוים. פון (די מוטער) איז נאָך ניטאָ
קײן בריוו. אַנטקעגן (דאָס הויז) איז פאַראַן אַ פּלומפּ. פון (דו)
וויל איך הערן די גאַנצע געשיכטע.

III. ז א ז.

93

חור איבער, וואָס מיר האָבן געלערנט אין ערשטן טייל
ווען זאָץ.

חור איבער, וואָס מיר האָבן געלערנט אין ערשטן טייל
ווען פינטל, פרענצייכן, אויסרופצייכן.

א שמועס פונדערווייטנס.

— איטעלע!

— וואָס?

— וווּ ביסטו?

— דאָ!

— וואָס מוסטו?

— איך לײען אַ בוך.

— קום אַהער!

— איך לײג אַוועק דאָס בוך און קום שוין צו דיר.

צי זינען איטעלע, וואָס?, דאָ! באַזונדערע זאַצן?
דערקלער, פאַרוואָס.

בְּדֶרֶךְ=כלל באשטייט א זאץ פון עטלעכע ווערטער:
נאָר טיילמאָל קען אַ זאץ באשטיין פון איין וואָרט אויך.

מ י ט ש ט י מ ר נ ג.

דער ברודער זאגט. יאָסל שמיכלט. די מאַמע
ארבעט.

נעם דעם ערשטן זאָן. צו וואָס פאַר אַ גרופע (זאָכוואָרט,
צייטוואָרט) געהערן די ווערטער דער ברודער און זאָגט?
אין וואָס פאַר אַ ביינפאל שטייט דאָס זאָכוואָרט דער
ברודער?

צי קען מען זאָגן:

דער ברודער זאָגט?

דער ברודער זאָגן?

דער ברודער זאָג?

אין וואָס פאַר אַ פאַרם שטייט דאָס צייטוואָרט אין דעם
זאָץ: דער ברודער זאָגט?

צי קען איך זאָגן: די ברידער זאָגט?

צי קען איך זאָגן: איך זאָגט, דו זאָגט, איר זאָגן,
מיר זאָג?

די ערשטע פערזאָן צייטוואָרט ווערט גענוצט נאָר
אין מיטשטימונג מיט די זאָכוואָרטקע פארבייטנעמען איך
און מיר.

די צווייטע פערזאָן צייטוואָרט ווערט גענוצט אין
מיטשטימונג מיטן זאָכוואָרטקען פארבייטנעמען דו און איר.
די דריטע פערזאָן צייטוואָרט ווערט גענוצט אין
פארבייטנעמען מיט אַלע זאָכווערטער און מיט די זאָכוואָרטי-
קע פארבייטנעמען ער, זי, עס און זיי.

דאָס צייטוואָרט אין זאָץ מוז מיטשטימען מיטן
זאָכוואָרטקען פארבייטנעמען אין פערזאָן און אין צאָל.

ט י י ל ן פ ן ז א ן .

בנישפיל:

דער בַּחור שטיפט.

אין דעם זאָך רעדט זיך וועגן דעם בַּחור, און ס'ווערט
געזאָגט, אז ער שטיפט.

דער שניידער נייט.

וועגן וועמען רעדט זיך אין דעם זאָך? וואָס ווערט גע-
זאָגט וועגן דעם שניידער?

ארבעט. 168. דערקלער בני די ווייטערדיקע זאָך, וועגן וועלכער
זאָך עס רעדט זיך, און וואָס עס ווערט געזאָגט וועגן
דער זאָך.

זשאבעס קוואַקען. הענער קרייען. פורן פאַרן. דער
עולם לאַכט. די פֿנימלעך פלאַמען. בערעלע לאַכט. דער
זיידע שלאַפט.

ס ן ב י ע ק ן ט , פ ר ע ד י ק א ן ט .

דאָס ליכטל צאָנקט.

דער בַּחור שטיפט.

איך לייען.

וועלכע ווערטער באַווייזן די זאכן, וועגן וועלכע עס רעדט
זיך אין די זאָך?

אין וועלכע בייגפאלן שטייען די ווערטער: דאָס ליכטל,
דער בַּחור, איך?

די ווערטער, וואָס באַווייזן, וועגן וועמען עס רעדט
זיך אין זאָץ, שטייען בדרך-כלל אין דעם ערשטן בייג-
פּאַל.

דאָס דאָזיקע וואָרט אין דעם ערשטן בייגפאַל רופט
זיך סוביעקט פון דעם זאָץ.

דאָס צייטוואָרט, וואָס שטימט מיט מיטן סוביעקט אין
פּערזאָן און אין צאָל, רופט זיך פּרעדיקאַט. סוביעקט און
פּרעדיקאַט רופן זיך טיילן פון זאָץ, אָדער זאַצטיילן.

פאַראַן נאָך אַנדערע זאַצטיילן, וועגן וועלכע עס וועט שפּע-
טער קומען צו רייד.

צובעט. 169. יאָסל בענקט, יאָסל וויינט, דער טאַטע קומט. יאָסל
פרייט זיך. יאָסל שפילט זיך. יאָסל לאַכט.

די תּלמידים לערנען, דער לערער דערקלערט. מיר הערן.
מיר פאַרשריבן. מיכל פּלוידערט. מיכל שטערט.

שרייב איבער באַזונדער די סוביעקטן און באַזונדער די
פּרעדיקאַטן.

170. טראַכט צי סוביעקטן צו די פּאַלגנדיקע פּרעדיקאַטן :

לויפסט. נעמט. שרייב. גיבן. אַרבעטן. שפילן. ווינען. טומלט.
וויינט. רייד. שמעקט. אַקערט.

97

נעם דעם זאָץ: דער בַּחור שטיפט און פיר אים אַרי-
בער אין פאַרגאַנגענהייט.

דער סוביעקט בלייבט ניט-געביטן, און ווי אַזוי וועט זיין
דער פּרעדיקאַט? ניט שטיפט, נאָר האַט געשטימט:

אין אויב מען זאָל דעם זאָץ אַריבערפירן אין קומענדיקייט,
ווי אַזוי וועט זיין דער פּרעדיקאַט? ניט שטיפן, נאָר וועט שטיפן.

די הילפצייטווערטער, וואָס העלפן פֿורעמען
די פֿאַרגאַנגענע אָדער קומענדיקע צייט, ווערן אויך צוגע-
רעכנט צו דעם פֿרעדיקאַט אין זאַץ.

ארבעט. 171. שרײַב אויס די זאַצן. אויפן סוביעקט שרײַב פֿונ-
אויבן אָן סױב, אויפן פֿרעדיקאַט—פֿרעד.
פֿרעש קוואַקען. הענער קרייען. קראַען קראַקען. ווינטן
זויען. אויך שרײַב. דער עולם לאַכט. די הון כאַפט זיך אויף.
מלאכים קומען אָן. פֿורן פֿאַרן. די פֿינימלעך פֿלאַמען. די קינד-
דערלעך שפּילן זיך. פֿייגעלע האַט זיך פֿאַרטראַכט. דער זיידע
שלאַפט. ער נײַט אַזעק. שנייעלעך טאַנצן.

דער צוג אין וועג.

דער פֿיפּער פֿיפּט. דער רויך קנוילט זיך. די רעדער
קלאַפּן. די ערד ציטערט. אַ שטויב הייבט זיך. דער צוג פֿליט.
172. שרײַב אָן אויף דעם סוביעקט—סױב, אויף דעם פֿרע-
דיקאַט—פֿרעד.

פֿרילינג.

די קנאַספּן האַבן זיך געעפּנט. די בלעטעלעך האַבן זיך
פֿונאַנדערגעלאָזן. די גרעזעלעך הייבן זיך. פֿליגעלעך שוועבן
אַרום. פֿייגל זינגען. דאָס טיכל מורמלט. די זון בלאַנקט.
דער פֿרילינג איז געקומען.
173. שרײַב אָן אויפן סוביעקט—סױב, אויפן פֿרעדיקאַט—
פֿרעד.

זומער אין גאַרטן.

די זון לייכט. דאָס גראַז גרינט. די בלעטעלעך ציטערן.
די פֿייגעלעך פֿישטשען. די באַבעלעך שוועבן אַרום. שפּרונגעלעך
טאַנצן. קינדער שפּילן.

שריבט. 174. שריבט אויפן סוביעקט אָן סובי, אויפן פרעדיקאַט —
פּרעד.

175. טראַכט צו סוביעקטן צו די פרעדיקאַטן :

דער הונט, דער שָׁבן, דער וואַגן, די שׂוּף, דער אויטאָמאָביל,
דער אַטראָפּלאַן, די מאַשין, דער אַרבעטער, דער פּויער, דער
בליץ, דער דונער.

176. טראַכט צו אַ סוביעקט צו יעדן פרעדיקאַט :

איו אינגעפּאָלן, האָט גערעדט, איו אַנטלאָפּן, אַקערן, וויען,
טימלען, וויינט, איו אַנגעקומען, איו אַוועק, שמעקט, שריבט-
שלאָפּן, זינגט.

98

פ ר א ג ע ס.

נעם דעם וואָס: דער פּאָר שטיפט, קענען מיר פרעגן:
ווער שטיפט? דער ענטפּער איז: דער פּאָר, אין דעם וואָס:
דאָס ליכטל צאָנקט קענען מיר פרעגן: וואָס צאָנקט? דער
ענטפּער איז: דאָס ליכטל.
אין די ביידע וואָס קענען מיר פרעגן: וואָס טוט דער פּאָר?
דער ענטפּער איז: דער פּאָר שטיפט, וואָס טוט דאָס ליכטל?
דער ענטפּער איז: דאָס ליכטל צאָנקט.

דעם סוביעקט קען מען דערקענען לויט דער פּראָגע:
ווער? וואָס?
דעם פרעדיקאַט קען מען דערקענען לויט דער פּראָגע:
וואָס טוט? וואָס האָט געטאָן? וואָס וועט טאָן? וואָס
טוען? (וואָס האָבן געטאָן? וואָס וועלן טאָן?).

ביי דעם פרעדיקאַט קענען אָבער געמאָלט זיין נאָך אנדערע
פּראָגעס, וועגן וועלכע עס וועט שפּעטער קומען צו רייד.

177. שרײַב אויס פון דער דערצײלונג, וואָס דו לײענסט אין דיין בוך, 5 זאַצן. אין קלאַמערן גיב צו נאָך יעדערן די פראַגע, אויף וועלכער עס ענטפערט אין זאָך דער סוביעקט.

178. שרײַב אויס פון דער דערצײלונג, וואָס דו לײענסט אין דיין בוך, 5 זאַצן. גיב נאָך יעדן צו אין קלאַמערן די פראַגע, אויף וועלכער עס ענטפערט אין זאָך דער פּרעדיקאַט.

179. קלײב צו סוביעקטן צו די ווייטערדיקע פּרעדיקאַטן אין פאַרשריב זיי צוזאַמען מיט די פראַגעס, אויף וועלכע זיי זײנען אָן ענטפער.

דער עפל. די טינט. אַ הונט. די מילך. אַ קו. ער. דער שָכּן. דער טראַמווײ. דער אַערצפּלאַן. אַ רעגן. דער שמיד. די שיף. מיר. בײַשפּיל: דער עפל (וואָס טוט?) פאַלט.

180. קלײב צו סוביעקטן צו די ווייטערדיקע פּרעדיקאַטן און פאַרשריב זיי צוזאַמען מיט די פראַגעס, אויף וועלכע זיי זײנען אָן ענטפער.

פאַלט. האָט גענומען. אַקערן. זשומט. רוישט. קומט אַרײַן. שרײַבסט. האָב געזען. פּלאַטערן. וועלן קומען. שרײַבט. קריכט אַרויס. וועט שרײַבן. איז געפאַלן. פּלאַמט. הייבט זיך אויף.

181. בני יעדן פון די זאַצן, וואָס דו האָסט אָנגעשריבן צו דער אַרבעט 179, זײנו אָן אַלץ, וואָס איז נײטיק צו באַראַקטערירן די פאַרם פון דעם סוביעקט און פון דעם פּרעדיקאַט (זאַבוואַרט, פאַרבײטנאַמען, צײטוואַרט; בײַנפאַל, צאָל, מין, פּערוואַן).

בײַשפּיל: מיר וועלן אַרויסגיין. סוביעקט: מיר—פאַרבײטנאַמען, ערשטער בײַנפאַל, מערצאָל, ערשטע פּערוואַן.

פּרעד קאַט: וועלן אַרויסגיין—צײטוואַרט, קומענדיקייט, מערצאָל, ערשטע פּערוואַן.

182. בני יעדן פון די זאצן, וואָס די האַסט אָנגעשריבן צו
דער אַרבעט 180, וויבן אָן אַלץ, וואָס איז נייטיק אייך
צו כאַראַקטערזירן די פאַרם פון דעם סוביעקט און
פון דעם פּרעדיקאַט (בני־שפּיל זע נומ' 181).

99

פ א ר נ י י נ ו נ ג .

נעם די צוויי זאצן:

1. דער פֿחור אַרבעט.

2. דער פֿחור רוט.

און פאַרנלעך זיי מיט אווינע צוויי זאצן.

3. דער פֿחור אַרבעט.

4. דער פֿחור אַרבעט ניט.

די זאצן 1 און 3 זינען אינגאנצן די זעלבע; די זאצן 2
און 4 זינען לויטן באַטייט אייך די זעלבע; נאָר לויט דער
פאַרם?

רוף אָן דעם פּרעדיקאַט פון דעם זאצ 4.

בני דעם פּרעדיקאַט קען שטיין דאָס וואָרט ניט (אָדער
נישט). יעמאַלט הייסט דאָס. אז די טונג פון דעם סוביעקט
קומט ניט פאַר.
דאָס וואָרט ניט (אָדער נישט) רופט מען פאַר־
ניי־נונג.
די פאַרניי־נונג רעכנט זיך פאַר אַ טייל פון דעם
פּרעדיקאַט.

ארבעט. 183. שרייב איבער די ווייטערדיקע דערציילונג און שטעל
אָוועק איבער יעדן סוביעקט — סױב, איבער יעדן
פרעדיקאַט—פרעד:

פ ר י ל י נ ג

די קנאַספּן האָבן זיך געעפּנט. די בלעטטעלעך האָבן
זיך פּונאַנדערגעלאָזן. די גרעזערעך הייבן זיך. פּליגעלעך
שוועבן אַרום. בייגל זינגען. דאָס טייכל מורמלט. די זון
שינט. דער פּרילינג איז געקומען.
בײַשפּיל:

סױב. פּרעד.

די בלעטטעלעך האָבן זיך פּונאַנדערגעלאָזן.

ארבעט. 184. שרייב איבער די ווייטערדיקע דערציילונג און שטעל
אָוועק איבער יעדן סוביעקט — סױב, איבער יעדן
פרעדיקאַט—פרעד:

ז מ ע ר א י נ ו ו א ל ד

די זון באַקט. די גרעזעלעך גרינען. די פּייגעלעך
פּישטשען ניט. די פּלאַטערלעך רוען. דאָס ווינטל שלאַפּט.
אַלץ שמומט.

פ א ר ב ר י י ט ע ר ט ע ר ז א ין

דער ברודער שרייבט.

ניב צו ווערטער לויט אַווינע פּראַגעס:

דער ברודער—וועלכער? עלטערער.

שרייבט — וואָס? אַ בריוו.

שרייבט — צו וועמען? צום פּאָטער.

אַ בריוו—וואָס פאַר אַ? אַ לאַנגן.

שריבט אן דעם גאנצן זאץ:
דער עלטערער ברודער שריבט א לאנגן בריוו צום
פאטער.

א זאץ, וואָס האָט נאָך אנדערע טיילן אויסער דעם
סוביעקט און פרעדיקאט, רופט זיך פאר ברייטער-
טער זאץ.

לאָמיר באַטראַכטן דעם זאץ גענויער.

דער ברודער שריבט.

דער עלטערער ברודער שריבט א לאנגן בריוו.

דאָס וואָרט עלטערער ציט זיך צום וואָרט ברודער.

" " א בריוו " " " " שריבט.

" " לאנגן " " " " בריוו.

בריוו צו מאכן דאָס קלאָרער, קענען מיר אַנצייכענען די צוויי
אין דער פאָרם פון א סכעמע:

שריבט	דער ברודער
וואָס?	וועלכער?
א בריוו	עלטערער
וואָס פאר אַ?	לאנגן.

די לבנה שווימט.

גיב צו ווערטער לויט אוינע פראַגעס:

די לבנה — וואָס פאר אַ? שווימט — ווען? שווימט — ווי?
שווימט — ווי אויף?

דערביי קען אַרויסקומען אזא זאץ:

די בלאַסע לבנה שווימט פאַמעלעך בינאַכט אויפן
הימל.

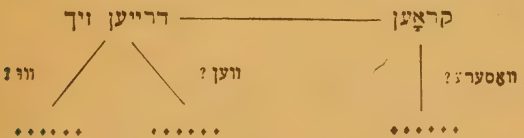
לאמיר דאָס אויך פרווון איבערנעבן אין אַ סכעמע:

אין די ווערטער: „שווימט אויפן הימל“ אין די ציונג נעשאפן געוואָרן דורכן פאָרוואָרט („אויף“). שווימט דעם הימל וואָלט געווען אומפאַרשטענדלעך.

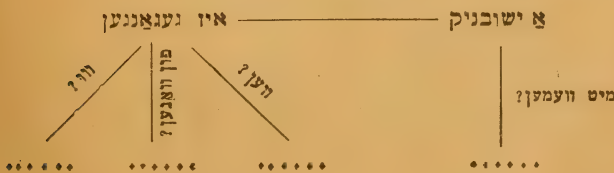
צ.ב.ע. 185. שרייב איבער דעם וויטערדיקן זאָך און ווייז אין אַ סכעמע די ציונג פון די ווערטער צווישן זיך.

שוואַרצע קראָען דרייען זיך ביטאָג אין דער לופט.

שרייב איבער דעם וויטערדיקן זאָך און ווייז אין אַ סכעמע די ציונג פון די ווערטער צווישן זיך:

פון פעלד איז אַ ישובניק מיט זיין יונג געגאָנגען בין-השמשות דורך אַ וואַלד.

אין די ווערטער: פון פעלד געגאָנגען האָבן מיר וויי דער אַ ציונג, וואָס אין געשאפן געוואָרן דורך אַ פאָרוואָרט („פון“).

שרטיב איבער דעם ווייטערדיקן זאץ און ווינו אָן אין אַ סכּע-
מע די ציונג פון די ווערטער צווישן זיך:

דער אַלטער יוד נעמט אַרויס פון זײַן שופּלאַך
אַ וועקסן ליכטל.

אַרבעט. 186. אין יעדן פּין די ווייטערדיקע זאצן שטעל אויס דעם
סוביעקט און דעם פּרעדיקאַט און ווינו אָן אין אַ סכּע-
מע די ציונג פון די איבעריקע ווערטער:

אַ שטיפּערישער ווינט בלאָזט אינדרויסן. אַ געדיכטער
שניי פּאַלט פון הימל. די קינדער גייען אויפן גליטש.
זיי זעען שוין פונדערווייטנס דאָס בלאַנקע אַיז. חברה
וועט בלייבן דאָ ביו פּאַרנאַכט. די מאַמע וועט קומען
שפעטער זיי אָפּנעמען אַהיים.

דעם סוביעקט און דעם פּרעדיקאַט רופּט מען הויפּט-
גלידער פון זאָץ.
די זאַצטיילן, וואָס ציען זיך צום סוביעקט אָדער
צו דעם פּרעדיקאַט, רופּט מען ביי גלידער.

צוזאמענגעגאסענער זאץ.

בערל און וועלוול לייענען.

באמערק, וויפיל סוביעקטן האָט דער זאָץ? וויפיל פרעדי-
קאָטן? צי שטימט דער פרעדיקאָט מיט איינעם פון די צוויי
סוביעקטן, אָדער מיט ביידע?

בערל זיצט און לייענט.

באמערק, וויפיל סוביעקטן האָט דער זאָץ? וויפיל פרע-
דיקאָטן? צי ציען זיך ביידע פרעדיקאָטן צו דעם ועלביקן סוב-
יעקט? צי שטימען ביידע פרעדיקאָטן אין צאָל מיט דעם איינ-
ציקן סוביעקט?

בערל און וועלוול זיצן און לייענען.

וויפיל סוביעקטן זיינען פאַראַן אין דעם זאָץ? וויפיל פרע-
דיקאָטן? צי שטימט יעדער פרעדיקאָט מיט ביידע סוביעקטן,
אָדער יעדער פרעדיקאָט מיט אַן אַנדער סוביעקט.

דער זאָץ, וואָס האָט עטלעכע גלייכאַרטיקע זאַצטיילן,
רופט זיך צוזאַמענגעגאַסענער. דער זאָץ, וואָס האָט
נאָר צו איין זאַצטייל פון יעדן מין, רופט זיך פשוטער

אַרבעט. 187. נאָך די פשוטע זאַצן שרײַב אָן: (פ). נאָך די צוזאַ-
מענגענאַסענע — (צ).

אין נאָרטן וואַקסן עפל און באָרן. דער טאַטע און די
מאַמע אַרבעטן. דער טיש און דער שטול האָבן זיך צעבראַכן.
דער קאַרשנבוים בלייבט. די קו שרײַט. דער ווירע און די באַבע
שלאָפן. איך און מײן שוועסטער לערנען אין איין שול. דער
לערער איז נעקומען. מאַטל און מעני שפילן זיך אינדרויסן.

188. שטרניך אונטער די גלויבארטיקע זאצטילן אין די ווינטערדיקע זאצן:

בעידל לויפט און שרנט. דער פויער אַקערט און וויט. דער פאַסער האָט אַרויסגעלאָזן די קו פון שטאַל און אוועקגעטריבן אין פעלד. יאָסל איז געלאָפן און געפאַלן. די פערד און די קי פיסערן זיך אין פעלד. קארשן און פלוימען בליען שוין אין נאַרטן. עס גייען צוויי מענטשן. א פאַר אַקסן ב-אַקן לאַקסן.

189. מאַך פון די צוזאַמענגעזאַמענע זאצן אין דער אַרבעט 188 צוויי פשוטע לויטן בנישפיל:

מענדל לויפט און שרנט = מענדל לויפט. מענדל שרנט.

190. מאַך פון די צוזאַמענגעזאַמענע זאצן אין דער אַרבעט 187 פשוטע זאצן.

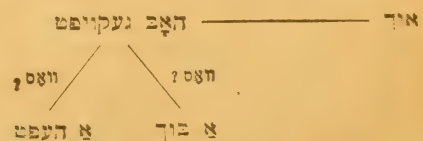
191. מאַך פון די ווינטערדיקע פשוטע זאצן צוזאַמענגעזאַמענע סענע לויטן בנישפיל:

יוסף לערנט. מאַטל לערנט = יוסף און מאַטל לערנען. עטל זינגט. חנה זינגט. — בערל לויפט. בערל פאַלט. — פורן פאַרן. פורן פירן קאַרן. — ציגן גייען אין פעלד. שעפסן גייען אין פעלד. — די קינדער וויינען. די קינדער לאַכן. — די זון ליכט. די זון וואַרעמט. — דער שוכטער גייט מיטן אָל. דער שוכטער קלאַפט מיטן האַמער.

102

איך האָב געקויפט א בוך און א העפט.

ווען מיר שטעלן פאַר דעם זאץ אין א סכעמע, באַקומען מיר:

צו וועלכן וואָרט ציען זיך די ווערטער "א בוך" און "א העפט"? צי ענטפערן די ביידע ווערטער אויף דערזעלביקער

טראגע, צי אויף באזונדערע פראגעס? וואָס פאַר אַ זאָצטיילן
זינען אין דעם זאָך די ווערטער "אַ בוך" און "אַ העפּט"?

די בעטיילן, וואָס ציען זיך צו איין וואָרט אין זאָך,
און ענטפערן דערביי אויף דערזעלביקער פראגע, רעכענען
זיך אויך פאַר גלייכאַרטיקע זאָצטיילן.

ארבעט. 192. שטרעך אונטער די גלייכאַרטיקע זאָצטיילן:

די מאַמע נייט העמדער און בלוועס. זי נייט מיט אַ נאָדל
און אַ פּאָדעם. זי אַרבעט שוין און שטאַרק. זי האָט אויפגענייט
בלוועס פאַר מיר און פאַר מיין ברודער. דעם ברודערס בלווע
איז אַ העלע. מיין בלווע איז אַ טונקעלע, אַ ברוינע. איצט טראָגן
מיר פינע און ריינע בלוועס.

193. מאַך פון די פּשוטע זאַצן צוזאַמענגענאָסענע לויטן
בישפּיל:

איך שפּאַציר אין פעלד. איך שפּאַציר אין וואַלד = איך
שפּאַציר אין פעלד און אין וואַלד. דער ווינט איז אַ קאַלטער.
דער ווינט איז אַ נאַסער. — די מאַמע האָט מיר געגעבן ברויט.
די מאַמע האָט מיר געגעבן קעז. — מיין ברודער שפּילט אויפן
פּייל. מיין ברודער שפּילט אויף דער גיטאַרע.

בינדווערטער.

דער ווינט ברומט און קערט וועלמן.
סיי חיות, סיי געוויקסן קענען אָן וון נישט לעבן.
צו מיטאַג וועט מען עסן אָדער פלייש, אָדער פּיש.
באַמערק, וועלכע ווערטער בינדן צוזויף די זאָצטיילן פון
איין מין.

די ווערטער, וואָס בינדן צונויף גלייכאַרטיקע זאַצ=
טיילן, רופט מען בינדווערטער.

אַרבעט. 194. שטרעך אונטער די בינדווערטער אין די וועטערדיקע
זאַצן:

דער פּאַטער איז אַ נומער, נאָר אַ שטרענגער. איך וועל
הינט אינאַונט אָדער לייענען, אָדער גיין אין קלוב. איך וויל
אי עסן, אי שלאָפן. ער האָט נישט קיין פּאַטער, נישט קיין מוטער.
יאָסל איז פעק, אָבער פּויל. די פּאַבריק אַרבעט סײַ בײַטאַג,
סײַ בײַנאַכט. דױד מיט דעם ברודער שפּאַצירן אין פעלד.

104

ק אַ מ ע

דער ווינט פּיפּט, ברוינט און קערט וועלטן.
סײַ מענטשן, סײַ תּוֹת, סײַ געוויקסן קענען אָן זון
ניט לעבן.

לייען איבער דעם ערשטן זאַץ. באַמערק, ווי האָסטו גע=
מאַכט דעם קול, אַרויסרויירנדיק יעדן פּון די גלייכאַרטיקע זאַצ=
טיילן? וואָס פאַר אַן אָפּשטעלצייכנס שטייען אין בוך צווישן
די גלייכאַרטיקע זאַצטיילן?

צווישן די גלייכאַרטיקע זאַצטיילן שרייבט מען
אַ קאַמע (,) דאָרט וווּ מען העכערט דעם קול.
ווען דאָס וואָרט „און“ פאַרבינדט אין זאַץ צוויי גלייכ=
אַרטיקע זאַצטיילן נאָר איין מאַל, שטעלט מען פאַר
דעם קיין קאַמע נישט.

צובעט. 195. שטעל אויס אין די ווינטערדיקע זאצן דין קאָמעס,
ווי מען דארף.

אלע גראָזן אלע בלומען האָב אויפגעוואַכט. יונגלעך און
מיידלעך שפילן זיך אין גראָז. איך מוז אי וויינען אי זיך פרייען.
פורן פאָרן פירן קאָרן. שופרות בלאָזן רוישן ברומען. איר פילט
און זעט און ווייסט אַלץ. משה איז אַ דיקער אָבער אַ שוואַכער
מענטש. די מעשה איז אַ שיינע נאָר אַ קורצע. אי דער טאַטע
אי די מאַמע אי דער זיידע זיינען הינט געווען בני מיר.

196. טראַכט צו 5 צוזאַמענגעגאַסענע זאַצן מיט 3 סוביעקטן
אין יעדן און פאַרשריב זיי מיט דער געהעריקער
פונקטירונג.

טראַכט צו 5 צוזאַמענגעגאַסענע זאַצן מיט 3 פרעדי-
קאַטן אין יעדן און פאַרשריב זיי מיט דער געהערי-
קער פונקטירונג.

105

מען האָט נישט אין מויל. מען איז פויל.

לייען איבער די צוויי זאַצן. ווי לייענען זיי זיך—אינאיינעם,
צי באַזונדער?

לייען זיי איצט איבער:

מען האָט נישט אין מויל, אַז מען איז פויל.

צי האַסטו איצט אויף דעם וואָרט מויל געמאַכט אַזאַ אָפּ-
שטעל, ווי פריער? פאַרוואָס? באַמערק, וואָס פאַר אַן אָפּשטעל-
צייכן שטייט צווישן די צוויי זאַצן איצט.

איך עס. איך בין הונגעריק.

איך עס, ווייל איך בין הונגעריק.

באַמערק, ווי לייענען זיך די צוויי זאַצן דאָס ערשטע מאָל,
און ווי דאָס צווייטע מאָל. וואָס פאַר אַ וואָרט פאַרבינדט די
צוויי זאַצן דאָס צווייטע מאָל?

באמערק, וואָס פאַר אַן אָפּשטעלצייכן שטייט צווישן די צוויי זאַצן, ווען זיי לייגען זיך אינאיינעם.

גאַנצע זאַצן קאָנען אויך זיין פאַרבונדן צווישן זיך דורך בינדווערטער (און, אז, ווען, ווייל, נאָר...). דעמאָלט טיילן זיי זיך אָפּ איינער פונעם צווייטן מיט אַ קאָמע.

אריבעט. 197. שטעל די קאָמע, וווּ עס פאַרערט זיך. אז מען קאָן ניט אַריבער מוז מען אַרונטער. איך בין גע- פאלן ווייל מאָטל האָט מיך אַ שטופּ געטאָן. דו לייענסט אין ער שרעכט. ער רופט מיך שפילן אָבער איך האָב קיין צייט ניט. ער ויצט לידיק דערפאַר וואָס ער איז אַ פוילער. בערל איז אַ נאַסער מחמת ער איז געשטאַנען אויטערן רעגן. דו האָסט מיר געהאַלבן דעריבער בין איך דיר דאַנקבאַר.

198. שטעל די קאָמע, וווּ עס פאַרערט זיך. די קינדער האָבן זיך געלאָזט לויפן ווי נאָר זיי האָבן דער- זען דעם בער. עס האָט אַ דויער געטאָן און אַ רעגן האָט גענומען ניסן. די טעג זיינען געוואָרן קורצער ווען דער האַרעכסט איז גע- קומען. אין דרויסן איז אַ געפּל דעריבער אז פּניכט. אין דרויסן איז פּריילעך דעריבער וויל יודל אין שטוב ניט זיצן. עס איז גענאָגען אַ רעגן אָבער די ערד איז נאָך ניט דורכגעגעצט. איך בין געווען אין וואַרשע אָבער אין טעאָטער בין איך ניט געווען. אז מען רעדט דעררעדט מען זיך. דער דלות פאַרשווינדט ווען עס אַרבעטן די הענט. איך בין ניט מיר באַטשט איך גיי שוין פינף שעה.

199. פאַרבינד די זאַצן צו צוויי-דרײַ אינאיינעם: איך האָב געוואָלט קויפן אַ קובן. איך האָב ניט געוואָסט, וווּ איז אַ בעקערײ. בין איך אַרומגעגאַנגען איבער די גאַסן. איך האָב געלייענט די שילדן. איך האָב אויף איין שילד איבער-גע- לייענט דאָס וואָרט „ברויט“. כ׳בין גלייך אַרײַן. כ׳האָב קיין ברױט ניט באַקומען. מײן נילדן איז דער קרעמערין ניט געפעלן געוואָרן.

ער איז געווען אן אָפּגעריבענער. איך האָב דער קרעמערין גע-
זאָגט, אז איך בין הונגעריק. האָט זי אויף מיר רחמנות געקראָנן.
געגעבן מיר ברויט.

200. שרייב אויס פון די אַרבעטן 197, 198, 199 אַלע בינד-
ווערטער, וואָס פאַרבינדן די זאַצן צווישן זיך.

106

צווייפונקט.

אין גאָרטן וואַקסן פאַרשיידענע גרינסן: אוגערקעס,
רעטער, ציבעלעס, מערן.

באַמערק, ווי מאַכסטו דעם קול אויף דעם וואָרט גרינסן.
צו וואָס גרייט אונז צו דיראָזיקע אינזאַנאַציע?
דיראָזיקע ווערטער האָבן אונז צוגעגרייט דערצו, אז באַלד
וועלן אויסגערעכנט ווערן די מינים גרינסן, וואָס וואַקסן אין גאָרטן.
באַמערק, וואָס פאַר אַן אָפּשטעלצייכן קומט נאָך דיראָזיקע צוגרייט-
טונגס-ווערטער, פאַר דער אויסרעכענונג.
דער דאָזיקער צייכן רופט זיך צווייפונקט (:).

201. שטעל אויס דעם צווייפונקט און די קאָמע, ווי עס
פאַדערט זיך.

אויפן יאָרד פאַרקויפט מען אַלערליי סחורות שטאָף כלים
בנדים. אין שול לענט מען אונדז אַ פולע זאַכן לייענען שרייבן
רעכענען זינגען גימנאַסטיק. איך האָב בליפעדערס פון אַלערליי
קאָלירן רויטע גרינע בלויע שוואַרצע. מיר האָבן שפּאַצירט זאַל-
באַדריט איך בערל יאָסל. אין קלאַס איז געווען אַ טומל מען
האַט געזונגען געשריען געקלאַפּט איבער די טישן. פון פעלד גייט
די טשערעדע פון פאַרנט לויפן די ציגן נאָך זיי די קי און די
אַקסן.

דירעקטע רייד.

1. די לערערין האָט געזאָגט, אז מאָרגן וועט זיין
א שפּאַציר.

11. די לערערין האָט געזאָגט: „מאָרגן וועט זיין
א שפּאַציר“.

ווייז אָן, ווי ווערן דאָ דער לערעריןס ווערטער נאָר איבער-
דערציילט, און ווי ווערן זיי איבערגעגעבן פּונקט, ווי די לערערין
האָט זיי געזאָגט. באַמערק די צייכנס, וואָס שטייען פאַר און נאָך
די פּינקטלעכע רייד פון דער לערערין.

די ווערטער, וואָס גיבן איבער יענעם רייד פּונקט,
ווי יענער האָט זיי געזאָגט, רופן זיך דירעקטע רייד.
דירעקטע רייד קומען אַיינגעשלאָסן אין לאַפּקעס
„ “).

202. שטרנך אונטער די דירעקטע רייד.

מאָטל האָט געשריבן, מען זאָל אים אָפּפּענען די טיר. די
חברים האָבן אים געענטפּערט מיט אַ נעלעכטער: „עפּן זיך אַליין
אַפּ די טיר“.

די לערערין האָט געפרעגט: „וואָס איז עס פאַר אַ טומל?“
די תּלמידים האָבן געענטפּערט: „בערל האָט זיך אַיינגעשניטן
אַ פּינער“.

הנה איז געקומען צו דער מאַמען: „מאַמע, איך וויל עסן!“
די מאַמע האָט איר געזאָגט, זי זאָל זיך זעצן צום טיש, וועט זי
איר געבן עסן.

בערל האָט אויפּגעהויבן די האַנט. „וואָס ווילסטו זאָגן?“
האָט דער לערער אים געפרעגט. בערל האָט געענטפּערט: „איך וויל
לייענען“.

203. שרעב אויס פון לייענבוך עטלעכע ערטער מיט די דעקטע רייד.

108

די לערערין האָט געזאָגט: "מאָרגן וועט זײַן אַ שפּאַציר."	די לערערין האָט געזאָגט, אז מאָרגן וועט זײַן אַ שפּאַציר.
--	---

באַמערק דעם אונטערשייד אין דער אינטאַנאַציע פון די ווערטער "די לערערין האָט געזאָגט" רעכטס און לינקס. ווי הייבן מיר אויף דעם וואָרט "געזאָגט" אויף דעם קול, און ווי לאָזן מיר אויף דעם וואָרט "געזאָגט" אַראָפּ דעם קול? צי לאָזן מיר דאָ דעם קול אַראָפּ, ווי פאַר אַ פּינטל?

דידאַקע אינטאַנאַציע גרייט אונדו דערצו, אז באַלד וועלן קומען די דירעקטע רייד פון דער לערערין. באַמערק, וואָס פאַר אַן אָפּשטעלצייכן עס קומט ביי דערדאַקער צונרייטונג.

אַרבעט. 204. דערקלער די אָפּשטעלצייכנס:

דער וואָגן האָט געזאָגט: "מיר איז וומער שווער". דער שליטן האָט געזאָגט: "מיר איז ווינטער שווער". דאָס פערד האָט געזאָגט: "מיר איז סיי וומער, סיי ווינטער שווער".

205. שטעל אויס די אָפּשטעלצייכנס לויט עס פאָרערט זיך: אַ קליין יונגל האָט געזאָגט צום טאַטן קויף מיר ברילן ווייל איך וויל לייענען אַ בוך דער טאַטע האָט געענטפערט אַט וועל איך דיר טאַקע קויפן ברילן דער טאַטע איז אַוועק אין בוכ-האַנדלונג און האָט געבראַכט דעם זון אַן אלעפּביי.

109

דינה לייענט איצט "מאָטל פּייסי דעם חונם".

וואָס באַטייט מאָטל פּייסי דעם חונם געוויינלעך? וואָס באַטייטן די ווערטער אין דעם זאַץ?

מיר האָבן היינט געזונגען „דער וואַלד אין האַרבסט“.
וואָס באַטייט דער וואַלד אין האַרבסט געוויינלעך?
וואָס באַטייטן די ווערטער אין דעם זאַץ?

די ווערטער, וואָס מען גיט זיי צו אַ באַזונדער באַ-
טייט, ווערן אויך אַיינגעשלאָסן אין לאַפקעס.

צובעט. 206. דערקלער, פאַרוואָס קומען די לאַפקעס אין די וויי-
טערדיקע זאַצן.

די יונגלעך האָבן מאַטלען אַ נאָמען געגעבן „דער גענע-
ראַל“ — עטעלע פון צוגרייטונגס=קלאַס זינט זייער פּינן „די
באַן“ — מיר געפעלט זייער די דערציילונג „די פּאַן“ — זי שרעקט
זיך און פרעגט אים: „וואָס איז דיר, מיין קינד?“ — דויד האָט
געזאָגט: „מיר טוט וויי דער קאַפּ“ — אין דעם „מיר טוט וויי
דער קאַפּ“ איז געלעגן אַ שוואַכקייט אָן אַ שיעור. היימס „שטי-
לער“ האָט זיך געלאָזט הערן ווי אַ רונער.

ש ט ר י ק

די מומע פעסל זעצט זיך אוועק קעגן אינדו, ליינט צונויף
די הענט אויפן האַרצן און נעמט אונדו צום עקזאַמען:

— ס'מאַכט דער טאַטע?

— גאָרנישט.

— ס'מאַכט די מאַמע?

— גאָרנישט.

— געפרעגלט שמאַלץ?

— געפרעגלט.

— געבאָקן לאַטקעס?

— געבאָקן.

— דער פעטער בעני געווען?

— געווען.

— געשפּילט אין דאָמינעס?

— געשפּילט.

באַמערק, וואָס גר צייכן קומט בני די דירעקטע רייד אָנשטאַט
די לאַפקעס אין דער דערציילונג.
א שטריך קאָן פאַרבייטן די לאַפקעס ביי דירעקטער רייד.

111

ארבעט. 207. שטעלט אויס די דרכנעלאָזע אַפּשטעלצייכנס.

אָדער ס'וועט היינט ניין אַ רענן אָדער ס'וועט אויסברעכן
אַ שטורעם. — ער האָט געטראַכט וואָס זאָל ער טאָן מיט דעם
זיינער מיט דער קייט צי זאָל ער זיי פאַרקויפן צי זאָל ער גע-
מען זיך דעם זיינער און דאָס קייטל אַוועקשענקען בלוימקען צי
אפשר זאָל ער נאָר איבערמאַכן דאָס קייטל אויף אירינגעלעך
מיט אַ בראַש פון בלומקעס וועגן. — אַז מען האָט געכטן געגעסן
איז מען היינט ניט זאָט. — אין שיינעם העלן מאַרגן איז דאָס
געסל ליידיק געוואָרן. — ער וועט האַלץ האַקן קאָכן באַקן גרעט
וואַשן. — אַ גוטער מאַרגן זאָל קומען אויף דעם מחותן מיט דער
מחוקנתטע אויפן חתן מיט דער בלה אויף אַלע מחוקתנים און אויף
אַלע ליבע פרענד. — פאַר אַ שטיל וואַסער פאַר אַ שטילן הונט
און פאַר אַ שטילן שונא זאָל מען זיך היטן.

208. אַ אַ שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם וְאָנט ער מיט אַ שמיכל איך ענט-
פער אונטער דער נאָז עֲלֵיכֶם שְׁלוֹם. — צו צוויי יאָר האָט יאָסל
שוין געקענט מודה אַני. — גוט וואָך ניט מיטאַמאָל אַ קלונג אין
שטוב און דער גוט=וואָך איז עפעס געווען גאָר אַ באַזונדערער. —
איך גיי מיט דיר צו מאַטלען אָבער אָן חשק. — איך וועל נאָך
דיר שיקן ווען איך וועל דיך דאַרפן האַבן. — אַליה האָט דער-

לאַנגט מאַטלען אַ פאַטש דערפאַר וואָס דער יונג האָט אָפּגעמאַלט
בְּרַבְּהוּן ווי זי שטייט און נייט. אפשר וועל איך הינט בליבן
אינדערהיים און אפשר וועל איך צו דיר קומען אינאָונט וויל
איך וויל זען דין נייע שאַך-שפּיל.

209. שטעל אויס די אָפּשטעלצייכנס, וווּ זיי זיינען דורכ-

געלאָזן:

אַרום און אַרום טיש פון ביידע זיטן זיצן די פעטער מיט
מיט די מומעס פריער דער פעטער צָרוק און די מומע צָביה מיט
דריי יונגען משהל הערשעלע וועלוועלע נאָטעלע און צוויי מייד-
לעך שָרהלע פייגעלע. נאָכדעם דער פעטער נפּאָלי און די מומע
דבורה מיט פיר יונגען משהלע הערשעלע וועלוועלע נאָטעלע און
דריי מיידלעך שָרהלע פייגעלע קַחלע. נאָכדעם דער פעטער
אַבְרָהָם און די מומע סאַכע מיט פיר יונגען משהלע וועלוועלע
נאָטעלע יענקעלע און פיר מיידלעך שָרהלע פייגעלע קַחלע טיפּ-
בעלע. נאָכדעם דער פעטער בעריש און די מומע אָסתרל מיט
זעקס יונגען משהלע הערשעלע וועלוועלע נאָטעלע יענקעלע
פישעלע און פינף מיידלעך שָרהלע פייגעלע קַחלע טיפּבעלע און
כאַנצע. נאָכדעם דער פעטער בְּנִימִין און די מומע גֵּאָה מיט זיבן
יִיִנְגֵלֵךְ משהלע הערשעלע וועלוועלע נאָטעלע יענקעלע פישעלע
שמוליקל אין זעקס מיידלעך שָרהלע פייגעלע קַחלע טיפּבעלע
כאַנצע און גנענדל...

א י נ ה א ל ט :

זיט

59 — 3	. . . . . צייטוואָרט	1.
3	די דריי צייטן	3 — 1
6	ציטווערטער	4
7	פערזאָן	5 — 9
11	דס	10
12	טס	11
12	שסט	12
13	סט, זט, צט	13 — 14
14	„דו“ נאָכן צייטוואָרט	15
15	דריטע פערזאָן	16 — 17
18	דריטע פערזאָן אָן ט	18
19	צאל	19 — 22
23	ערשטע פערזאָן מערצעל	23 ●
24	צווייטע פערזאָן מערצעל	24 ●
24	מערצעל	25
25	איינצעל אין מערצעל	26
26	ען אין מערצעל	27 — 32
30	ע אין אלע פאָרמען	33 — 34
31	דאָס צייטוואָרט „איך בין“	35
32	דאָס צייטוואָרט „איך האָב“	36
33	דאָס צייטוואָרט „איך וועל“	37
33	פאָרגאָגענהייט אויף ט	38 — 39
36	פארטיציפ אויף -ן	40 — 42
38	פארטיציפ אויף ען	43
39	י-ו	44 ●

זייט		
40	.. . . . .	45 * "זי
41	.. . . . .	46 פארגאנגענהייט מיט „איך בין“
43	.. . . . .	47 ענדערונג פונעם מיטהילכער אין פארטיציפ.
45	.. . . . .	48 פאָדערטיילן
46	.. . . . .	49 — 50 פארטיציפ אָן „גע“
49	.. . . . .	51 קומעדיקייט
50	.. . . . .	52 — 53 אינפניטיח
52	.. . . . .	54 — 56 באפעלפאָרם
56	.. . . . .	57 — 58 איבערחורונג פון צייטוואָרט
105— 60	.. . . . .	II. זאָכוואָרט.
60	.. . . . .	59 — 61 זאָכוואָרט
63	.. . . . .	62 — 65 צאל
69	.. . . . .	66 — 68 מין
72	.. . . . .	69 — 70 פארקלענער-ווערטער
76	.. . . . .	71 אַרטיקל דער, די, דאָס
76	.. . . . .	72 אַרטיקל אַ
78	.. . . . .	73 — 74 אַרטיקל אָן
79	.. . . . .	75 — 77 בייגזאלן
83	.. . . . .	78 בייגונג פון מערצאל
84	.. . . . .	79 — 80 פּרטינעמען
		81 * בייגונג פון: סאַטע, ייִד, מענטש, זיידע, רבי און מאמע, באַבע, מומע
88	.. . . . .	82 פאַרווערטער
89	.. . . . .	83 פאַרקירצטער אַרטיקל
92	.. . . . .	84 * פאַרקירצטער אַרטיקל
93	.. . . . .	85 פאַרווערטער אָן אַרטיקל
94	.. . . . .	86 ● אונטער, הינטער
95	.. . . . .	87 צווייטער בייגפאל
97	.. . . . .	88 בייגונג אין איינפאל און מערצאל
99	.. . . . .	89 — 90 פאַרבייטנעמען
103	.. . . . .	91 — 92 בייגפאל און צאל ביי פאַרווערטער

זייט

129—106	. III. זאץ	
106	זאץ	.93
107	מיטשטימונג	.94
108	טיילן פון זאץ	.95
108	סוביעקט, פרעדיקאט	.98 — 96
111	פראגעס	.98
113	פארניינונג	.99
114	פארברייטערטער זאץ	.100
118	צוזאמענגעגאסענער זאץ	.102—101
120	בינדווערטער	.103
121	קאמע	.105—104
124	צווייפונקט	.106
125	דירעקטע רייד	.108—107
126	לאפקעס	.109
127	שטריך	.110
130	אינהאלט	

הויפט-פארקויף:

„קולט-בוך“ ווארשע, נאלעווקי 2a

„Kult-Buch“ Warszawa, Nalewki 2-a